

Siseministri määruse „Rahvusvahelise kaitse andmise register“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga kehtestatakse rahvusvahelise kaitse andmise registri (edaspidi ka *register*) põhimääruse uus terviktekst.

Rahvusvahelise kaitse andmise registri eesmärk on tagada avalik kord ja riigi julgeolek rahvusvahelise kaitse taotlejate, ajutise kaitse alusel elamisloa taotlejate, pagulaste, täiendava kaitse saajate ja ajutise kaitse saajate ning nende ja nende perekondade liikmete esitatud taotluste andmete töötlemise kaudu.

Andmekogu põhimäärus kehtestatakse välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse¹ (edaspidi *VRKS*) § 105 lõike 1 alusel.

Eelnõuga kaasneb **positiivne mõju Eesti siseturvalisusele**. Paraneb riigi võimekus registri eesmärgi tagamisega seotud andmeid koguda, hallata ja vahetada. Samuti võtab riik läbi menetluskeskkonna kaasajastamise tõhusaid meetmeid oma elanike turvatunde tagamiseks ja riskide maandamiseks.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Siseministeeriumi nõunikud Anneli Viks (anneli.viks@siseministeerium.ee) ja Eva Lillemäe (eva.lillemae@siseministeerium.ee).

Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud õigusnõunik Margit Veskimäe (margit.veskimae@siseministeerium.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu on VRKS rakendusakt. Lisaks on nimetatud seaduse rakendusaktid veel:

- 1) siseministri määrus „Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse alusel rahvusvahelise kaitse ja ajutise kaitse taotlemise ning elamisloa andmise kord“;
- 2) siseministri määrus „Kinnipidamiseks loa saamise taotluses esitatavate andmete ja tõendite loetelu“;
- 3) siseministri määrus „Rahvusvahelise kaitse taotleja tunnistuse vorm ja sellele kantavate andmete loetelu“;
- 4) siseministri 1. juuli 2020. aasta määruse nr 25 „Eestis seadusliku aluseta viibivate ja viibinud välismaalaste andmekogu põhimäärus“ muutmise määrus;
- 5) siseministri 18. detsembri 2015. aasta määruse nr 81 „Elamislubade ja töölubade registri põhimäärus“ muutmise määrus;
- 6) siseministri 16. oktoobri 2014. a määruse nr 44 „Kinnipidamiskeskuse sisekorraeeskiri“ muutmise määrus;
- 7) siseministri 4. detsembri 2015. aasta määruse nr 69 „Viisa andmise otsustamisel kooskõlastuse andmise kord ja tähtajad ning viisa andmise kooskõlastamiseks ja

¹ Riigikogu menetluses olev eelnõu 831 SE

Euroopa Liidu ühtses viisainfosüsteemis andmete töötlemiseks pädevad asutused“ muutmise määrus;

- 8) siseministri 10. detsembri 2015. a määruse nr 71 „Viisaregistri põhimäärus“ muutmise määrus;
- 9) siseministri 13. augusti 2014. aasta määruse nr 34 „Kohanemisprogramm“ muutmise määrus;
- 10) sotsiaalministri 19. novembri 2013. aasta määruse nr 37 „Rahvusvahelise kaitse taotlejate majutuskeskuse sisekorraeeskiri“ muutmise määrus;
- 11) sotsiaalministri 6. detsembri 2013. aasta määruse nr 40 „Rahvusvahelise kaitse taotleja ja väljasaadetava tervishoiuteenused“ muutmise määrus;
- 12) Vabariigi Valitsuse 23. detsembri 2021. aasta määruse nr 125 „Automaatse biomeetrilise isikutuvastuse süsteemi andmekogu põhimäärus“ muutmise määrus;
- 13) Vabariigi Valitsuse 16. juuni 2011. aasta määruse nr 77 „Alarm- ja jälitussõidukite loetelu, nende tähistamise ja liiklemise kord“ muutmise määrus.

Eelnõu on seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

Eelnõu toetab „**Siseturvalisuse arengukava 2020–2030**“² tegevussuundi:

- „tagada kõrget lisandväärtust loovate oskustöölise ja tippspetsialistide sisserände ja Eestis seadusliku viibimise reeglite paindlikkus ning inimesekeskne lähenemine nii lühi- kui ka pikemaajaliseks saabumiseks ja viibimiseks“;
- „võtta kasutusele [---] tõhusad meetmed ebaseadusliku rände ennetamiseks ja avastamiseks ning selliste juhtude menetlemiseks“.

Eelnõu toetab „**Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteedid 2022-2025**“ raamdokumendis sätestatud, mille kohaselt:

- „EL-i rände- ja varjupaigasüsteemi paremaks toimimiseks tuleb kehtestada tulemuslikud piirimenetlused, et teha juba välispiiril vajalik taustakontroll ning kiirendada rahvusvahelise kaitse taotlejate põhjendatused hindamist. Välja tuleb töötada EL-i ühised turvaliste riikide ja turvaliste kolmandate riikide nimekirjad, mis võimaldaks kiirendada nende rahvusvahelise kaitse taotlejate menetlust ja tagasisaatmist, kes on saabunud turvalistest riikidest. Tagasisaatmisotsuseid tuleb vastastikku tunnustada ja kiirelt täitmisele pöörata.“

Eelnõu toetab **Euroopa Komisjoni (edaspidi EK) 12.06.2024. aasta teatisega rände- ja varjupaigaleppe ühise rakenduskava kohta**³, mille kohaselt:

- „on loodud EL- ühine raamistik ühisele tööprogrammile, mis hõlmab õigus- ja operatiivvaldkonna tulemusi, arutelustruktuure ning asjakohast operatiivtuge ja rahalist toetust. Rakenduskava on ühine kõigile liikmesriikidele ning kõigile rände- ja varjupaigaleppe õigusaktidele, mida on vaja rakendada, ning sellega püütakse saavutada ühine eesmärk kehtestada ülemineku perioodi lõpuks hästi ettevalmistatud uus süsteem.“

Eelnõu toetab „**Euroopa Liidu rahvusvahelise kaitse ja rändehalduse reformi Eesti riiklikku rakenduskava**“⁴, milles kirjeldatakse vastavalt EK 12.06.2024. a rakenduskava teatisele kõiki reformi tähtaegseks kohaldamiseks vajalikke, sealhulgas õigusloome tegevusi. Rakenduskava järgi on vaja õigusaktide muudatused jõustada 2026. aasta juuniks.

² Siseministeerium. [Siseturvalisuse arengukava 2020–2030](#), lk 36.

³ EK teatis „Rände- ja varjupaigaleppe ühine rakenduskava“. – [COM\(2024\) 251 final](#).

⁴ Siseministeerium (06.12.2024, nr 11-1/82-1). [Euroopa Liidu varjupaiga- ja rändehalduse õigustiku reformi Eesti rakenduskava 2025–2026](#).

Eelnõu toetab „**Riiklikku varjupaiga- ja rändealdusstrateegiat**“⁵, millega on kehtestatud varjupaiga- ja rändealduse valdkonnas integreeritud poliitikakujundamise kaudu terviklik lähenemisviis rände haldamisele, mis ühendab nii sisse- kui ka väliskomponente.

Eelnõu toetab „**EK 23.11.2023. aastal vastu võetud tegevuskava Dublini määruse rakendamise efektiivsuse tõstmiseks ja liikmesriikide parimate praktikate välja selgitamiseks**“⁶, mille alusel on liikmesriigid kokku leppinud töötada selle nimel, et vastutava liikmesriigi määramise üksuste töö protsesside ja efektiivsuse parandamine on määrava tähtsusega rahvusvahelise kaitse menetluse tõhustamiseks ja teise rände tõkestamiseks. Nn Dublini rakenduskava peamine eesmärk on tõhustada välismaalaste üleandmist.

Eelnõu on seotud „**2021.–2027. aasta Euroopa Liidu integratsiooni ja kaasamise tegevuskavaga**“⁷, milles julgustatakse liikmesriike pakkuma pagulastele ja varjupaigataotlejatele, kellele tõenäoliselt antakse rahvusvaheline kaitse, võimalikult varajases etapis sobivaid individuaalseid eluasemelahendusi ning võimaldama varjupaigataotlejatel pärast rahvusvahelise kaitse saamist alustada sujuvalt iseseisvat elu.

Eelnõu on seotud „**Sidusa Eesti arengukavaga 2021–2030**“, mille eesmärk on „Eesti on sidus ja kaasav ühiskond“, mis seab sihiks ühiskonnas ühtekuuluvuse ja demokraatlike väärtuste kandmise sõltumata keele- ja kultuuritaustast. Eelnõu elluviimine toetab otseselt seda eesmärki, edendades kaasavat kohanemis- ja lõimumisteedkonda ning tugevdades ühiskonna sidusust ja elanike ühtekuuluvustunnet.

2. Eelnõu eesmärk

Eelnõuga kehtestatakse VRKS § 105 lõike 1 alusel rahvusvahelise kaitse andmise registri põhimäärus. Eelnõu eesmärk on tagada registri kasutuselevõtmisel selle kooskõla õigusaktidega.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb **36 paragrahvist** ja on jagatud **üheksaks peatükiks**:

- 1. peatükk „Üldsätted“ (§-d 1–4);
- 2. peatükk „Andmekogu ülesehitus ja andmekogu pidamise nõuded“ (§-d 5–6);
- 3. peatükk „Rahvusvahelise kaitse taotleja, ümberasustatava ja ümberpaigutatava ning nende taotluse ja menetluste kohta andmekogusse kantavad andmed“ (§-d 7–12);
- 4. peatükk „Ajutise kaitse saaja, tema taotluse ja menetluste kohta andmekogusse kantavad andmed“ (§-d 13–14);
- 5. peatükk „Perekonnaliikme, tema taotluse ja menetluste kohta andmekogusse kantavad andmed“ (§-d 15–22);
- 6. peatükk „Andmete kandmine andmekogusse ja andmevahetus teiste andmekogudega“ (§-d 23–28);

⁵ EK talituse töödokument „Dublini tegevuskava elluviimine. Dublini III määruse tõhususe suurendamine: heade tavade väljaselgitamine liikmesriikides“. – [SWD\(2023\) 390 final](#).

⁶ EK talituse töödokument „Dublini tegevuskava elluviimine. Dublini III määruse tõhususe suurendamine: heade tavade väljaselgitamine liikmesriikides“. – [SWD\(2023\) 390 final](#).

⁷ EK. [Integratsiooni ja kaasamise tegevuskava 2021–2027](#).

- 7. peatükk „Juurdepääs andmekogu andmetele ning nende väljastamine andmekogust“ (§-d 29–30).
- 8. peatükk „Andmekogu andmete säilitamine, järelevalve andmekogu pidamise üle, andmekogu pidamise rahastamine ja andmekogu likvideerimine“ (§-d 31–35);
- 9. peatükk „Rakendussäte“ (§ 36).

Eelnõu 1. peatükis:

- esitatakse andmekogu eestikeelne ja inglisekeelne ametlik nimetus ning lühend;
- reguleeritakse andmekogu pidamise eesmärki ning andmekogu andmete töötlemist ja kasutamist;
- määratakse andmekogu vastutav ja volitatud töötleja ning nende ülesanded;

Eelnõu §-i 1 kohaselt on andmekogu ametlik:

- eestikeelne nimetus *rahvusvahelise kaitse andmise register*;
- inglise keelne nimetus *International Protection Registry*;
- lühend *RAKS*.

Võrreldes kehtiva korraga on lisatud andmekogu inglise keelne nimetus.

Eelnõu §-s 2 määratakse kindlaks andmekogu pidamise eesmärk.

Andmekogu pidamise eesmärk on sätestatud VRKS-i §-s 103, mille kohaselt on see tagada avalik kord ja riigi julgeolek rahvusvahelise kaitse taotlejate, ajutise kaitse alusel elamisloa taotlejate, pagulaste, täiendava kaitse saajate ja ajutise kaitse saajate ning nende ja nende perekonnaliikmete esitatud taotluste andmete töötlemise kaudu.

Andmekogu pidamise eesmärk ja see, milliseid andmeid selle täitmiseks töödeldakse, sätestatakse selguse huvides samas sõnastuses ka eelnõus.

Eelnõu §-s 3 määratakse kindlaks andmekogu vastutav ja volitatud töötleja ning §-s 4 nende ülesanded andmekogu pidamisel.

Avaliku teabe seaduse (edaspidi *AvTS*) § 43⁴ lõike 2 kohaselt võib andmekogu vastutav töötleja volitada andmekogu majutamise teisele riigi- või kohaliku omavalitsuse asutusele. AvTS-i § 43⁵ lõikes 1 on sätestatud, et andmekogu põhimääruses sätestatakse andmekogu pidamise kord, sealhulgas andmekogu vastutav töötleja (haldaja) ja vajaduse korral volitatud töötleja, andmekogusse kogutavate andmete koosseis, andmeandjad ja vajaduse korral muud andmekogu pidamisega seotud korralduslikud küsimused.

Andmekogu vastutav ja volitatud töötleja võrreldes kehtiva määrusega ei muutu. Andmekogu vastutav töötleja on PPA, kelle ülesanded on sätestatud eelnõu § 4 lõikes 1 järgmiselt:

- 1) vastutab andmekogu toimingute õiguspärasuse eest;
- 2) tagab andmekogu pidamise õigusaktides sätestatud nõuete järgi;
- 3) tagab õigustatud isikutele juurdepääsu andmekogule;
- 4) vastutab andmekogu andmete nõuetekohase väljastamise eest;
- 5) tagab koos volitatud töötlejaga organisatsiooniliste ja tehniliste meetmete abil andmekogu andmete tervikluse, andmekogu andmete kaitse ja säilimise;
- 6) vastutab koos volitatud töötlejaga isikuandmete töötlemise nõuete täitmise eest;
- 7) korraldab koos volitatud töötlejaga andmekogu arendamist;

- 8) peab arvestust andmete andmekogusse kandmise aja, andmekogu andmete väljastamise aja, andmekoosseisu, andmeandjate ja andmesaajate üle;
- 9) tagab andmesubjekti ja Andmekaitse Inspeksiooni isikuandmetega seotud rikkumisest teavitamise.

Võrreldes kehtiva määrusega lisatakse andmekogu vastutava töötleja ülesannete loetelusse **punktid 8 ja 9**, mille kohaselt säilitab vastutav töötleja andmekogu andmete töötlemise kohta vähemalt andmete andmekogusse kandmise ja väljastamise kuupäeva ja kellaaja, andmekoosseisu, andmeandjad ning andmesaajad. Samuti on vastutaval töötleja nüüd kohustus tagada andmesubjekti ja Andmekaitse Inspeksiooni teavitamine isikuandmete seotud rikkumisest.

Andmekogu volitatud töötleja on Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus (edaspidi *SMIT*), kelle ülesanded on sätestatud **§ 4 lõikes 2** järgmiselt:

- 1) tagab andmekogu pidamise õigusaktides sätestatud nõuete järgi ning andmekogu andmete kustutamise ja arhiveerimise tehnilise võimekuse;
- 2) tagab vastutavale töötlejale andmekogu andmete nõuetekohase väljastamise;
- 3) tagab andmekogu küberturvalisuse, sealhulgas andmekogu andmete käideldavuse, terviklikkuse ja konfidentsiaalsuse, õigusaktides sätestatud nõuete järgi;
- 4) arendab andmekogu vastutavalt töötlejalt saadud ettepanekute järgi ja teeb ise ettepanekuid andmekogu arendamiseks;
- 5) tagab andmekogu majutamiseks vajaliku infotehnoloogilise keskkonna ja selle tehnilise valmisoleku;
- 6) tagab teenuseintsidentide käsitlemise.

Võrreldes kehtiva määrusega lisatakse andmekogu volitatud töötleja ülesannete loetelusse **punktid 3 ja 6** ning täpsustatakse **punkti 1**. Määruses sätestatakse, et vastutav töötleja peab tagama ka andmekogu küberturvalisuse ning andmete käideldavuse, terviklikkuse ja konfidentsiaalsuse ning tagama teenuseintsidentide käsitlemise. Punkti 1 täpsustatakse selliselt, et vastutaval töötlejal on kohustus ka andmekogu andmete kustutamise ja arhiveerimise tehnilise võimekuse tagamiseks.

Eelnõu 2. peatükis määratakse andmekogu ülesehitus ja andmekogu pidamise nõuded.

Eelnõu § 5 sätestatakse, et andmekogu koosneb digiandmebaasist ja arhiveeritud andmekogu andmetest. Viimast nimetatakse edaspidi *arhiiviandmed*. Arhiiviandmetena käsitletakse andmeid, mis on sätestatud määruse §-i 31 lõikes 2 ja mida säilitatakse 50 aastat andmekogusse kandmise päevast arvates.

Võrreldes kehtiva määrusega on normide kaasajastamise ja korrastamise eesmärgil andmekogu osadena välja jäetud rahvusvahelise kaitse menetluse pabertoimikud ja andmekogu registrikaardid ning lisatud on praegu puuduvad arhiiviandmed. Samuti on välja jäetud andmete õiguslikku tähendust puudutavad sätted, mis on edaspidi reguleeritud seaduse tasandil.

Eelnõu §-s 6 sätestatakse andmekogus töödeldavat andmete kaitse.

Lõikes 1 sätestatakse, et andmekogus töödeldavate andmete käideldavuse, tervikluse ja konfidentsiaalsuse tagamiseks rakendatakse vastavaid organisatsioonilisi, füüsilisi ja infotehnoloogilisi turvameetmeid. Nimetatud meetmeid rakendavad andmekogu vastutav ja volitatud töötlejad.

Lõikega 2 sätestatakse andmekogu turbetase ja turvaklass. Andmekogu andmete turbeaste on kõrge (H) ja andmekogu turvaklass on K3T3S3. Võrreldes kehtiva määrusega muudatusi andmete käideldavuse, terviklikkuse ja konfidentsiaalsuse tagamisel ei tehta.

Eelnõu 3. peatükis sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotleja, ümberasustatava ja ümberpaigutatava ning nende taotluse ja menetluste kohta andmekogusse kantavad andmed.

Andmete loetelu vastab VRKS §-i 104 lõikega 1 sätestatud andmete loetelule ja on vajalik Euroopa Liidu ühise rahvusvahelise kaitse süsteemi õigusaktides sätestatud kohustuste täitmiseks. Nimetatud EL-i õigusaktideks on:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1347, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule, millega muudetakse nõukogu direktiivi 2003/109/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/95/EL (ELT L, 2024/1347, 22.05.2024), (edaspidi *(EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta)*);
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1348, millega luuakse rahvusvahelise kaitse ühine menetlus liidus ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2013/32/EL (ELT L, 2024/1348, 22.05.2024), (edaspidi *(EL) 2024/1348 (menetluse kohta)*);
- 3) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1350, millega luuakse liidu ümberasustamise ja humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmise raamistik ning muudetakse määrust (EL) 2021/1147 (ELT L, 2024/1350, 22.05.2024), (edaspidi *(EL) 2024/1350 (ümberasustamise kohta)*);
- 4) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1351, mis käsitleb varjupaiga- ja rändehaldust ning millega muudetakse määruseid (EL) 2021/1147 ja (EL) 2021/1060 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 604/2013 (ELT L 2024/1351, 22.05.2024), (edaspidi *(EL) 2024/1351 (rändehalduse kohta)*);
- 5) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1356, millega kehtestatakse kolmanda riigi kodanike taustakontroll välispiiridel ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 767/2008, (EL) 2017/2226, (EL) 2018/1240 ja (EL) 2019/817 (ELT L, 2024/1356, 22.05.2024), (edaspidi *(EL) 2024/1356 (taustakontrolli kohta)*);
- 6) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1358, millega luuakse biomeetriliste andmete võrdlemise Eurodac-süsteem, et kohaldada tulemuslikult Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EL) 2024/1351 ja (EL) 2024/1350 ja nõukogu direktiivi 2001/55/EÜ ning tuvastada ebaseaduslikult riigis viibivad kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud, ning mis käsitleb liikmesriikide õiguskaitseasutuste ja Europoli päringuid andmete võrdlemiseks Eurodac-süsteemi andmetega õiguskaitse eesmärgil ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EL) 2018/1240 ja (EL) 2019/818 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 603/2013 (ELT L, 2024/1358, 22.05.2024), (edaspidi *(EL) 2024/1358 (Eurodac-süsteemi kohta)*);
- 7) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1359, mis käsitleb kriisi ja vääramatu jõuga seotud olukordi rände- ja varjupaigaküsimuste valdkonnas ning millega muudetakse määrust (EL) 2021/1147 (ELT L, 2024/1359, 22.05.2024), (edaspidi *(EL) 2024/1359 (kriisihalduse kohta)*), (koos Euroopa Liidu ühise rahvusvahelise kaitse süsteemi õigusaktid).

Lisaks loetletud EL määrustele on aluseks kolm järgmist direktiivi, mis on üle võetud VRKS-i ja teiste seadustega.

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2024/1346, milles sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded (uuesti sõnastatud) (ELT L, 2024/1346, 22.05.2024), (edaspidi *(EL) 2024/1346 (vastuvõtu kohta)*);
2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/86/EÜ perekonna taasühinemise õiguse kohta (ELT L 251, 3.10.2003, pp. 12–18), (edaspidi *2003/86/EÜ (taasühinemise kohta)*);
3. Nõukogu direktiiv 2001/55/EÜ miinimumnõuete kohta ajutise kaitse andmiseks ümberasustatud isikute massilise sissevoolu korral ning meetmete kohta liikmesriikide jõupingutuste tasakaalustamiseks nende isikute vastuvõtmisel ning selle tagajärgede kandmisel (ELT L 212, 07/08/2001 Lk 0012 - 0023) (edaspidi *2001/55/EÜ (ajutise kaitse kohta)*).

Järgnevalt on esitatud kokkuvõtlik märksõnadega loetelu Euroopa Liidu ühise rahvusvahelise kaitse süsteemi õigustiku alusel töödeldavatest peamistest andmetest õigusakti, andmeliigi ja andmete töötlemise eesmärgi kaupa.

Õiguslik alus	Töötlemise eesmärk	Andmeliik	Kogutavad andmed
(EL) 2024/1347 artikkel 4 (EL) 2024/1348 artikkel 27, 55	Isiku tuvastamine, menetluse ja õiguste jälgitavus	Üldandmed	Eesnimi, perekonnanimi, Eesti isikukood, sünniaeg, sugu, emakeel, kodakondsus, kontaktandmed, kehtivuse kaotanud nimed, perekonnaseis, allkirjanäidis
(EL) 2024/1347 artikkel 4 (EL) 2024/1348 artikkel 55	Perekonna taasühendamise, kaitse vajaduse ja staatuse kindlakstegemine	Perekonna liikmed	Lapse, vanema, abikaasa või registreeritud elukaaslase nimi, Eesti isikukood ja sünniaeg, kontaktandmed, ülalpeetavate arv, varasemad abielud ja kooselud
(EL) 2024/1347 artikkel 24 (EL) 2024/1348 artikkel 55 (EL) 2024/1347 artikkel 26, 29	Kaitsevajaduse ja staatuse kindlakstegemine, vastutava liikmesriigi määramine, Eurodac-süsteemis andmete registreerimine	Elamisloa ja taotluse andmed, alus, otsuse tegemise ja kättetoimetamise andmed, vaidlustamine	Sooviavalduse esitamise kuupäev ja koht, registreerimise number, menetlusse võtnud ametniku nimi, lisatud dokumendid, riigilõivu info, elamisloa liik ja kehtivusaeg, taotluse õiguslik alus
(EL) 2024/1347 Artikkel 4 lg 2 b vii (EL) 2024/1348 Artikkel 55(EL) 2024/1351 Artikkel 51 lg 1g (EL) 2024/1358 artikkel 17 lg 1 g, lg 2 j–k	Korduvate taotluste tuvastamine, vastutava liikmesriigi määramine, ümberasustamine, solidaarsusmehhanism, Eurodac- süsteem	Varasemate taotluste andmed	Sooviavalduse registreerimise koht ja kuupäev, menetluse seis ja tulemus, dokumendid ja tõendid, isikliku vestluse andmed, lubatavus, juures viibinud isiku andmed
(EL) 2024/1348 Artikkel 24 (EL) 2024/1358 artikkel 15 lg 2	Hinnata rahvusvahelise kaitse vajadust, toetada otsuse tegemist	Meditsiinilise läbivaatuse andmed	Meditsiinilise läbivaatuse tulemused, mis viitavad tagakiusamisele või tõsisele kahjule
(EL) 2024/1348 artikkel 33–34, artikkel 55	Vastuvõtutingimuste ja järelevalve tagamine	Majutus ja liikumisvabaduse piiramine	Majutuse otsus, majutuskoha liik ja koht, algus- ja lõppkuupäev, pakkuja, eemalviibimise info.

			Liikumisvabaduse piirang: otsus, kohaldamise alus, ulatus, vaidlustamine
(EL) 2024/1348 artikkel 18 (EL) 2024/1347 artikkel 22	Taotleja õiguste kaitse ja korrektne menetlus	Õigusabi ja esindajad	Esindaja nimi, määramise kuupäev, kontaktandmed
(EL) 2024/1348 artikkel 24 (EL) 2024/1347 artikkel 4 EL Põhiõiguste Harta artiklid 1, 18, 24	Kaitsevajaduse hindamine, alaealiste ja saatjata alaealiste kaitse, otsuse tegemise toetamine	Muud olulised asjaolud	Tagakiusamise ja tõsise kahju kirjeldus, ütluste usutavuse hindamine, saatjata alaealiste vanemate otsimise andmed, tõlkimise ja tutvustamise andmed, muu esitatud oluline info
(EL) 2024/1348 artikkel 55 (EL) 2024/1347 artikkel 4	Riigi julgeoleku ohu riski hindamine	Julgeoleku ohu ja sõjaväega seotuse andmed	Teenistus välisriigi relvajõududes, kaadrisõjaväelasena, luure- või julgeolekuteenistuses, osalemine sõjaväelistes operatsioonides, kuulumine relvastatud organisatsioonidesse või terroristlikku ühendusse, tulirelva või lõhkematerjaliga kokkupuude
(EL) 2024/1358 artiklid 15–17	EL tasandi koordineeritud menetlus, taotlejate tuvastamine, rahvusvahelise kaitse poodlemise ja teisese liikumise vältimine	Eurodac ja EL tasandi andmed	Biomeetrilised andmed, korduvate taotluste tuvastamine, tagakiusamisest keeldumise ja kehtetuks tunnistamise asjaolud

Eelnõu §-s 7 sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotleja, ümberasustatava ja ümberpaigutatava isikuandmed. Nimetatud andmete hulka kuuluvad sihtrühma inimeste üldandmed; kontaktandmed Eestis, välisriigis ja päritoluriigis, andmed eelmiste ja teiste nimede kohta, andmed eelmiste kodakondsuste kohta, andmed varasemate elukohtade kohta, eriliiki isikuandmed ja muud isikuandmed.

Määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artikli 27 lõike 1 punkti a kohaselt tuleb registreerida taotleja nimi, sünniaeg ja -koht, sugu, kodakondsus või kodakondsuse puudumine, määruse (EL) 2024/1351 artikli 2 punktis 8 määratletud pereliikmed ning alaealiste puhul nimetatud määruse artikli 2 punktis h määratletud õed-vennad või sugulased, kes viibivad liikmesriigis, kui see on asjakohane, ning muud taotleja isikuandmed, mis on asjakohased seoses rahvusvahelise kaitse menetluse ja vastutava liikmesriigi määramisega. Sama sätte punkti d kohaselt tuleb registreerida taotleja asukoht või elukoht või aadress ning olemasolu korral telefoninumber ja e-posti aadress, mille abil taotlejaga saab ühendust võtta. Määruse (EL) 2024/1351 (rändehalduse kohta) artikli 51 lõike 2 punkti d kohaselt on vajalikud andmed taotleja elukohtade ja reisiteekondade kohta.

Paragrahvi 7 lõikes 1 on loetletud töödeldavad välismaalase üldandmed, **lõikes 2** on loetletud andmed eelmiste ja teiste nimede kohta, **lõikes 3** on töödeldavate andmetena nimetatud kodakondsuse andmed ning **lõikes 4** on nimetatud andmed varasemate elukohtade kohta.

Lõike 1 punktides 1-5 määratud andmeid on vaja selleks, et oleks võimalik menetlustoimingud seostada konkreetse inimesega, kelle taotluse menetlemisega toiminguid sooritatakse. Samuti on vajalik seostada konkreetse inimesega välismaalasele pakutavaid teenuseid nagu näiteks majutus, arstiabi või kohustuslikke meetmeid nagu kohanemisprogramm. Rahvusvahelise kaitse taotleja üldandmed ja muud isikuandmed on vajalikud isiku tuvastamiseks ja isikusamasuse kontrollimiseks ning rahvusvahelise kaitse vajaduse hindamiseks.

Lõike 1 punktis 6 määratud andmed on vajalikud kahel eesmärgil. Kontaktandmed Eestis on vajalikud selleks, et juhul kui PPA ei ole taotleja majutusk kohta kindlaks määranud ja taotleja liikumisvabadust piiranud ning on lubanud taotlejal elada tema valitud majutuskohas, siis oleks võimalik taotlejaga ühendust võtta. Sealhulgas on see vajalik, et teda menetlustoiminguteks PPA-sse kohale kutsuda või talle menetlusega seotud teateid või dokumente kätte toimetada. Kontaktandmed välisriigis ja päritoluriigis võimaldavad hinnata taotleja päritolu, ütlusi reisiteekonna kohta ning tausta kohta. Andmete kontrollimisel ei ole lubatud võtta ühendust taotleja päritoluriigiga ega muud moodi taotlejat või temaga seotud inimesi ohtu seada. Näiteks kui taotleja kodumaal on sõjaline konflikt, siis on muuhulgas oluline hinnata taotleja täpsemat päritolu piirkonda, et tuvastada, kas inimesel on võimalik liikuda elama sama riigi teise piirkonda. Näiteks kui inimene selgitab, et tal oli konflikt tema kodukoha kohaliku omavalitsusega, siis on võimalik aadressi toel hinnata, kas sellised sündmused võisid aset leida.

Paragrahvi 7 lõikes 2 määratakse andmed eelmiste ja teiste nimede kohta, sealhulgas endised nimed, pseudonüümid ja isanimi.

Määruse (EL) 2024/1351 (rändehalduse kohta) artikli 51 lõike 2 punkti a kohaselt tuleb andmevahetuses hõlmata taotleja ja vajaduse korral tema pere liikmete, sugulaste või teiste omaste isikuandmeid, nimelt täielik nimi ja vajaduse korral endised nimed; hüüd- või varjunimed; praegune ja endine kodakondsus; sünniaeg ja -koht. Määruse (EL) 2024/1358 (Eurodac-süsteemi kohta) artikli 17 lõike 1 punkti c kohaselt tuleb sisestada taotleja perekonnanimed, eesnimed, sünnijärgne nimi või nimed ja varem kasutatud nimed ning kõik varjunimed.

Muud nimed on vajalikud taotlejaga seotud tagakiusamise asjaolude põhjendatuse hindamiseks, tausta hindamiseks ning teatud juhtudel ka isiku tuvastamiseks. Näiteks Ukraina või teiste sarnase kultuuriruumiga piirkonna riikide kodanikel on kasutusel isanimi, mis suure hulga sama ees- ja perekonnanimega inimeste korral aitab tõhusamalt inimest tuvastada. Näiteks tagaotsitavaks olemise kontrollimisel on vajalikud ka muud nimed sh isanimi. Näiteks kui inimene on vahetanud, nime, siis on ka eelmise nime andmed olulised, et hinnata tema tausta ja tegevust ajal kui ta kasutas eelmist nime.

Paragrahvi 7 lõikes 3 määratakse andmed eelmiste kodakondsuste kohta, sealhulgas kodakondsuse omandamise alus või asjaolu ning kodakondsuse puudumine.

Kodakondsuse või selle puudumise andmete vajalikkus on sätestatud määruse (EL) 2024/1351 (rändehalduse kohta) artikli 51 lõike 2 punktis a; määruse (EL) 2024/48 (menetluse kohta) artikli 27 lõike 1 punktis a; määruse (EL) 2024/1347 artikli 4 lõike 2 punktis b(v); määruse (EL) 2024/1358 (Eurodac-süsteemi kohta) artikli 17 lõike 1 punkti d ning teiste Euroopa Liidu rahvusvahelise kaitse süsteemi õigusaktide kohaselt. Taotleja kodakondsuse või selle puudumise tuvastamine on rahvusvahelise kaitse menetluse üks keskseid asjaolusid, sest rahvusvahelise kaitse vajadust hinnatakse taotleja kodakondsusjärgse riigis või asukohariigis toimuva olukorra valguses. Samuti hinnatakse kodumaale tagasi pöördumise võimalikke

tagajärgi. Juhul kui taotleja on mitme riigi kodanik, siis tuleb võimalikku tagakiusamise või tõsise kahju kannatamise riski hinnata kõikides nendes riikides. Kodakondsus võib olla aluseks menetlusliigi valimisel (prioriteetne menetlus, kiirendatud menetlus, piirimenetlus). Euroopa Liidu tasandil kehtestatakse turvaliste päritoluriikide nimekiri ja turvaliste kolmandate riikide nimekiri ning ka liikmesriigid võivad koostada nimekirja, mis peavad olema kooskõlas EL nimekirjadega.⁸ Kodakondsuse puudumine on samuti oluline asjaolu inimese õigusliku staatuse ja kaitsevajaduse hindamisel. Näiteks tuvastamiseks, kas isikul on olemas endine asukohariik, kuhu ta võiks turvaliselt tagasi pöörduda. Eelkõige on kodakondsuse andmed vajalikud tagakiusukartuse või tõsise ohu tuvastamiseks.

Paragrahvi 7 lõikes 4 määratakse andmed varasemate elukohtade kohta, sealhulgas varasema elukoha riik, aadress, elamise aeg ja elamise alus. Sarnaselt sama §-i lõike 1 punktiga 6 on nimetatud andmed vajalikud taotleja tausta ning päritolu välja selgitamiseks.

Paragrahvi 7 lõikes 5 on määratud, millised eriliiki isikuandmed andmekogusse kantakse. **Punktides 1 ja 2** on sätestatud soodentiteet, seksuaalne sättumus ja sooväljendus. **Punktides 3–6** on määratud need eriliiki andmed, mis on 1951. aasta Genfi ÜRO Pagulasseisundi konventsiooni ja Euroopa Liidu ühise rahvusvahelise kaitse süsteemi õigusaktide alusel tagakiusamise aluseks olevad asjaolud. Nendeks on rass, rahvus, usk, poliitiline meelsus ja teatavasse sotsiaalsesse gruppi kuulumine.

Määruse (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta) artikli 3 punkti 5, määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artikli 3 lõike 1 ja teiste EL ühise rahvusvahelise kaitse süsteemi õigusaktid alusel on pagulane kolmanda riigi kodanik, kellel on põhjendatud tagakiusamishirm rassi, usu, rahvuse, poliitiliste vaadete või teatavasse sotsiaalsesse rühma kuulumise tõttu ja kes viibib sel põhjusel väljaspool kodakondsusjärgset riiki ja ei saa või kõnealuse hirmu tõttu ei taha saada nimetatud riigilt kaitset, või kodakondsuseta isik, kes viibib eespool nimetatud põhjustel väljaspool varasemat alalist elukohariiki, ei saa või kõnealuse hirmu tõttu ei taha sinna tagasi pöörduda, ja kelle suhtes ei kohaldata määruse (EL) 2024/1347 artiklit 12.

Määruse (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta) artikli 3 punktide 5 ja 6 alusel ilmne, et rahvusvahelise kaitse vajaduse hindamiseks on kohustuslik töödelda taotleja rassi, usu, rahvuse, poliitiliste vaadete ja teatavasse sotsiaalsesse rühma kuulumise andmeid ning eelmiste ja praeguse kodakondsuse andmeid või andmeid kodakondsuse puudumise kohta ning kõiki muid andmeid, mis võivad viidata asjaolule, et taotleja elu ja vabadus võib olla ohus. Näiteks sama määruse artikliga 4 on sätestatud, et rahvusvahelise kaitse taotluse põhjendamiseks esitab taotleja kõik talle kättesaadavad andmed, seal hulgas vähemalt taotleja väited ning kõik taotleja käsutuses olevad dokumendid, mis võivad põhjendada taotleja rahvusvahelise kaitse taotlemise põhjused, taotleja vanust, taotleja tausta, sealhulgas asjaomaste pereliikmete ja muude sugulaste tausta, taotleja identiteeti, taotleja kodakondsust ja kodakondsusi, taotleja riiki või riike ja varasemaid elukohti või kodakondsuseid, taotleja varasemaid rahvusvahelise kaitse taotlusi, taotlejaga seotud ümberasustamise või humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmise menetluse tulemusi määruse (EL) 2024/1350 alusel, taotleja reisiteekonda ja taotleja reisidokumendid.

Reeglina on tagakiusamise olukorrad tingitud mitmest põhjusest või käsitlevad mitmeid eriliiki tagakiusamise viise. Taotlejal puudub kohustus ja võime ise olukorrale õiguslik hinnang anda. Seetõttu on PPA-l kohustus taotleja ütluste alusel kõiki asjaolusid hinnata ning otsustada,

⁸ Määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artiklid 59–64.

millise tagakiusu aluse suhtes kaitse vajadust hinnatakse. Sama kehtib tõsise ohu hindamise korral. Seetõttu on vajalik taotlejalt küsida kõikide eespool loetletud teemade kohta, mille alusel tagakiusamine oleks põhjendatud ning ei saa piirduda ainult ühe valitud aluse teabega. Näiteks on reeglina põimunud tagakiusamine usulise kuuluvuse ja poliitilise meelsuse alusel. Näiteks võib olla tagakius sama inimese puhul seostatud nii seksuaalne sättumuse, omistatud poliitilise meelsuse ja sotisaalsesse gruppi kuulumisega. Seotud võivad näiteks olla sooidentiteet ja poliitiline meelsus ning rahvus ja poliitiline meelsus.

Paragrahvi 7 lõike 5 punktidega 7 ja 8 on määratud, et töödeldakse ka sõrmejälgi ja näokujutist. Nimetatud andmeid on vaja Eurodac-süsteemi rakendamiseks ning rahvusvahelise kaitse ja elamisloa andmise korral isikut tõendavate dokumentide väljastamiseks. Määruse (EL) 2024/1358 (Eurodac-süsteemi kohta) artikli 17 lõike 1 punktide a ja b kohaselt on vajalik Eurodac-süsteemi salvestada vastavalt artikli 3 lõikele 2 sõrmejälgede andmed ja näokujutis. Muuhulgas kasutatakse näokujutist rahvusvahelise kaitse taotleja tunnistusele kandmiseks ning taotluse ankeedile lisamiseks. Foto on taotlusele vajalik lisada isiku tuvastamiseks sh näiteks kohtumenetluse olukorras, kui taotlejal puuduvad isikut tõendavad või reisidokumendid, siis on foto määrava tähtsusega tuvastamiseks, kas istung toimub õige välismaalase suhtes.

Paragrahvi 7 lõikega 6 on töödeldavate andmetena määratud muud isikuandmed. Nendeks on sünniaeg; vanus; sünnikoht; päritoluriik; sotsiaalmeediakontode andmed; emakeel ja muude võõrkeelte oskus ning tase; perekonnaseisuandmed; eluloo kirjeldus ja muu asjakohane teave, mida välismaalane peab vajalikuks esitada.

Määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artikli 27 lõike 1 punkti a kohaselt on taotleja kohustatud esitama muuhulgas oma sünniaja ja – koha andmed, perekonnaliikmete andmed ning muud taotleja isikuandmed, mis on asjakohased seoses rahvusvahelise kaitse menetluse ja vastutava liikmesriigi määramisega.

Päritoluriigi andmed on vajalikud eelkõige määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artikli 3 punkti 2, artikli 13 lõike 7 punkti a alusel, seal toimuva olukorra hindamiseks ning taotleja ütluste usutavuse hindamiseks. Rahvusvahelise kaitse taotluse menetluses on määrav tegur kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku väljendatud hirm tagakiusamise või tõsise kahju kannatamise ees juhul, kui ta pöördub tagasi oma päritoluriiki, või, kui tegu on kodakondsuseta isikuga, oma elmisesse alalisse elukohta. Taotluse põhjaliku läbivaatamise tagamiseks peaks menetlev ametiasutus võtma arvesse taotluse kohta otsuse tegemise ajal taotleja päritoluriigis valitsevat olukorda käsitlevat asjakohast, täpset ja ajakohast teavet. Seetõttu on ka vältimatult vajalik teada, millise riigi või piirkonna olukorrale suhtes tagakiusamise tõenäosuse hinnang antakse.

Vanus on vajalik seetõttu, et teatud taotlejad võivad vajada menetluslikke eritagatise, muu hulgas oma vanuse, soo, seksuaalse sättumuse, sooidentiteedi, puude, raske füüsilise või vaimse haiguse või häire tõttu, sealhulgas kui need on tingitud kogetud piinamisest, vägistamisest või muust jõhkrast psühholoogilisest, füüsilisest, seksuaalsest või soopõhisest vägivallast. On vaja hinnata, kas iga konkreetne taotleja vajab menetluslikke eritagatise sh oma vanuse tõttu. Samuti on dokumentide või ütluste puudumise või kahtluse korral nende õiguses vajalik PPA-l hinnata taotleja vanust vastavalt määruses (EL) 2024/1351 (rändehalduse kohta) ja määruses (EL) 2024/1358 (Eurodac-süsteemi kohta) ette nähtud vanuse hindamise protseduuri ja menetlustega. Kahtlused taotleja vanuse suhtes võivad tekkida siis, kui taotleja väidab end olevat alaealine, aga ka siis, kui ta väidab end olevat täisealine. Määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artiklis 25 on sätestatud alaealise vanuse hindamise kahe astmeline kord.

Määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) põhjenduspunkti 22 kohaselt on pädevatel asutustel võimalik nõuda taotleja läbi otsimist või tema esemete läbiotsimist. Nende esemete hulka võivad kuuluda elektroonilised seadmed, näiteks sülearvutid, tahvelarvutid või mobiiltelefonid. Kõik sellised läbiotsimised peavad olema põhjendatud ja toimuma põhiõigusi ja proportsionaalsuse põhimõtet austaval viisil. Sama määruse artikli 9 lõike 2 alusel peab taotleja tegema koostööd ja muuhulgas esitama kõik enda valduses oleva teabe. Määruse (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta) artikli 4 lõike 2 punkti b alapunkti iii alusel tuleb esitada tausta andmed nii enda kui perekonnaliikmete ja muude sugulaste kohta sh näiteks reisiteekonna andmed ja varasemate elukohtade andmed. Sotsiaalmeedia kontodel olev teave kuulub samuti inimese tausta andmete hulka. Kontodel olev teave on vajalik inimese ütluste usaldusväärsuse hindamiseks ja faktide kontrollimiseks, näiteks tema elu kohta päritoluriigis ja teekonna kohta Eestisse, samuti võimalikud viited tema tegevusele, mis võivad kujutada ohtu Eesti avalikule korrale ja julgeolekule. Samuti on sotsiaalmeedia kontodel olevast teabest abi perekondlike sidemete olemasolu hindamiseks ja perekonna taasühinemise korraldamiseks. Teave perekondlike sidemete kohta sotsiaalmeedia kontodel oleva teabe toel on oluline tõend eelkõige peresidemete tõendamisel olukorras, kus tavapärased dokumendid, näiteks sünnitunnistused ja abielutunnistused, puuduvad.

Määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artikli 8 kohaselt tuleb taotlejat teavitada keeles, millest ta aru saab või millest arusaamist võib temalt eeldada. Sama määruse artikkel 13 lõike 5 kohaselt tuleb isikliku vestluse jaoks tagada tõlgi ning võimaluse korral ka kultuurilise vahendaja kohalolu. Suhtlemiskeeleks on keel, mida taotleja eelistab, välja arvatud juhul, kui on mõni teine keel, millest taotleja aru saab ja milles ta on võimeline selgelt suhtlema. Seetõttu on vajalik teada, milline on taotleja emakeel ning millistes võõrkeeltes ta on suuteline menetlustoimingute ajal suhtlema, et PPA saaks korraldada vajaliku tõlke.

Rahvusvahelise kaitse taotluse menetluse korral puudub ammendav loetelu andmetest ja dokumentidest, mida välismaalane peab esitama, sest tagakiusamise ja tõsise kahju tekkimise kohta objektiivsetel põhjustel reeglina tõendid puuduvad. Samuti on taotlust menetleval asutusel st PPA-l keelatud asjaolude kontrollimiseks võtta ühendust taotleja koduriigiga ning teatavaks ei tohi saada ka rahvusvahelise kaitse taotlemise fakt. Seetõttu on eriti oluline, et PPA võtaks arvesse kõik asjaolud ja tõendid, nii otsesed kui kaudsed andmed, mida taotleja ise peab vajalikuks endaga seotud asjaolude põhjendamiseks esitada. Näiteks ilukirjanduslikud teosed, visuaalse kunsti teosed (poliitilise sisuga film), käsitöölised esemed ja muud sarnased andmed, mis võivad tõendada meelsust ja etnilist kuuluvust. Näiteks ajalehe artiklid, kus on kajastatud inimese opositsiooniline tegevus või fotod, kus inimene osaleb võimude keelatud sündmusel.

Eelnõu §-s 8 nimetatakse rahvusvahelise kaitse, ümberasustamise ja ümberpaigutamise taotluste, menetluste ja menetlustoimingute andmed.

Lõigetes 1 ja 2 on loetletud samad andmed nii sooviavalduse registreerimise kui taotluse vastu võtmise kohta. Andmed hõlmavad toimingute kohta, aega, asutust, toiminguga seotud inimeste andmeid ja sellega seotud teatiste väljastamist. Praegu kehtiva määrusega võrreldes on eristamine ja andmete täpsustamine vajalik, sest määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) kohaselt on kohustuslik neid taotluse vastu võtmise etappe eristada, sest nendega on seotud erinevad taotleja õigused ja kohustused.

Lõikes 3 sätestatakse taotleja isikut tõendava dokumendi ja reisidokumendi andmed. Lisaks praegu taotleja dokumentide kohta töödeldavatele andmetele on lisatud dokumendi koopia,

märge dokumendi autentsuse kohta ja andmed muu isiku tuvastamist hõlbustava dokumendi koopia koos märkega selle autentsuse kohta.

Nimetatud andmeid on vaja määruste (EL) 2024/1358 (Eurodac-süsteemi kohta) artikli 17 lg 1 punktide i ja j ning määruse (EL) 2024/1356 (taustakontrolli kohta) artikkel 14 lõike 1 punkti a kohaldamiseks. Nimetatud sätete kohaselt tuleb isiku tuvastamisel taotlejal esitada isikut tõendavad, reisi- või muud dokumendid ning PPA peab Eurodac-süsteemi edastama nende olemasolu korral järgmised andmed: isikut tõendava või reisidokumendi liik ja number, välja andnud riigi kolmetäheline kood ja dokumendi kehtivusaeg; olemasolu korral isikut tõendava või reisidokumendi skaneeritud värvikoopia koos märkega selle autentsuse kohta, või kui see ei ole kättesaadav, siis selle kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku tuvastamist hõlbustava muu dokumendi skannitud värvikoopia koos märkega selle autentsuse kohta.

Lõikes 4 määratakse isikutuvastuse toimingu andmed, sealhulgas toimingu kuupäev; menetleja andmed; isiku tuvastamise otsus; sõrmejälgede võtmise kuupäev või andmed sõrmejälgede võtmise võimatuse kohta ja allkiri; näokujutise võtmise kuupäev; sõrmejälgede ja näokujutise andmete Eurodac-süsteemi saatmise kuupäev ja Eurodac-süsteemist saadetud vastus.

Nimetatud andmeid on vaja vastutava liikmesriigi määramise menetluseks ning Eurodac-süsteemi nõuete täitmiseks. Määruse (EL) 2024/1358 (Eurodac-süsteem kohta) artikkel 17 loetleb kõik andmed, mida on kohustus rahvusvahelise kaitse taotleja kohta süsteemi sisestada. Nende andmete hulgas on sõrmejälgede andmed; näokujutis; perekonnanimi (perekonnanimed) ja eesnimi (eesnimed), sünnijärgne nimi (nimed) ja varem kasutatud nimed ning kõik varjunimed, mis võimaluse korral sisestatakse eraldi; kodakondsus(ed); sünniaeg; sünnikoht; päritoluliikmesriik, rahvusvahelise kaitse taotluse esitamise koht ja kuupäev; artikli 16 lõike 2 punktis a osutatud juhtudel mõeldakse taotluse esitamise kuupäeva all kuupäeva, mille sisestas taotleja üle andnud liikmesriik; sugu; olemasolu korral isikut tõendava või reisidokumendi liik ja number, välja andnud riigi kolmetäheline kood ja dokumendi kehtivusaeg; olemasolu korral isikut tõendava või reisidokumendi skaneeritud värvikoopia koos märkega selle autentsuse kohta, või kui see ei ole kättesaadav, siis selle kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku tuvastamist hõlbustava muu dokumendi skaneeritud värvikoopia koos märkega selle autentsuse kohta; viitenumber, mida kasutab päritoluliikmesriik; biomeetriliste andmete võtmise kuupäev; andmete Eurodac-süsteemi edastamise kuupäev; operaatori kasutajatunnus ja mitmed muud sama artikli lõikes 2 loetletud andmed.

Lõikes 5 määratakse isiku ja esemete läbivaatuse toimingu andmed. Määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artikkel 9 näeb taotlejale ette kohustuse teha rahvusvahelise kaitse taotluse menetlemiseks liikmesriigi pädevate asutustega täielikku koostööd. Viidatud artikli lõike 5 kohaselt on selliseks koostööks ka läbiotsimine, kui see on taotluse läbivaatamiseks vajalik ja nõuetekohaselt põhjendatud. Läbiotsimine on lubatud nii taotleja enda kui ka tema asjade osas ning see peab olema kooskõlas riigisisese õigusega, ilma et see piiraks õigust teha julgeolekukaalutlustel tehtavat läbiotsimist. Pädeva asutus peab esitama taotlejale läbiotsimise põhjused ning selle kohta lisatakse andmed ka andmekogusse taotleja toimikusse. Taotleja läbiotsimist viib viidatud määruse alusel läbi taotlejaga samast soost isik, järgides inimväärikuse ning kehalise ja vaimse puutumatuse põhimõtteid. Läbiotsimine võib olla vajalik võltsitud dokumentide leidmiseks või keelatud ohtlike esemete leidmiseks. Samuti isiku tuvastamise eesmärgil, et leida isikut tuvastada võivad dokumendid, mida inimene ei ole ise ametnikele esitanud või teadlikult varjab neid või teadlikult soovib ametnikke enda isiku ja päritolu kindlaks tegemisel eksitada.

Lõikes 6 loetletakse välismaalase menetlusliku eritagatise ja vastuvõtu erivajaduse andmed. Neid andmeid on vaja selleks, et tagada iga välismaalase tegelik menetluses osalemise võimalus olenemata tema vanusest, tervislikest asjaoludest, suutlikkust takistavatest asjaoludest, muudest eripäradest või traumadest. Menetlusliku eritagatise ja vastuvõtu erivajaduse hindamise kohustus on sätestatud VRKS §-des 22 jj ning määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artiklis 20.

VRKS-i § 21 jj näeb ette, et tuleb hinnata ja arvestada taotleja vastuvõtu erivajadust ja menetluslik eritagatise vajadust. VRKS § 21 lõike 2 kohaselt on vastuvõtu erivajadusega või menetlusliku eritagatise taotleja eelkõige alaealine, saatjata alaealine, puudega inimene, eakas inimene, alaealise lapsega üksikvanem, inimkaubanduse ohver, raske haigusega isik, psüühika- või käitumishäirega isik ning piinamise või vägistamise ohver või isik, kelle suhtes on tarvitatud muud psühholoogilist, füüsilist või seksuaalset vägivalda, või isik, kes kuulub seksuaalse sättumuse või soolise kuuluvuse tõttu vähemusgruppi. Viidatud paragrahvi lõike 3 kohaselt tuleb PPA-l või muul haldusorganil isik suhtes vastuvõtu erivajadus või menetluslik eritagatise vajadus esmalt hinnata ja tuvastada. Menetluslike eritagatiste vajaduse hindamine toimub vastavalt määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artiklis 20 sätestatule. Kui on kindlaks tehtud, et taotleja on menetlusliku eritagatise vajadusega või vastuvõtu erivajadusega, siis tuleb tema suhtes rakendada täiendavaid tagatise ja tuge. Näiteks tuleb viidatud määruse artikli 22 alusel tagada lapse huvide kaitse ning selleks on viidatud sättes ette nähtud ka teatud menetlusega seotud erisused, sealhulgas isikliku vestluse korraldamine lapse vajadusi ja olukorda arvestaval viisil ning võttes arvesse lapse vanust ja küpsust. Erivajaduse hindamine on vajalik, et PPA oskaks arvestada isikliku vestluse korraldamisel asjaoluga, näiteks kui inimene on kurt või tumm siis tuleb kasutada viipekeele tõlki ning arvestada aeglasema tempoga. Näiteks võib olla vajalik teha rohkem pause või kohtude mitu korda. Erivajadus või tagatis võib olla oluliseks asjaoluks ka kaitsevajaduse hindamisel.

Lõikes 7 määratakse välismaalase hariduse ja õppimise andmed nii välisriigis kui Eestis. Hariduse ja õppimise andmed on olulised selleks, et teada inimese tausta ning seeläbi tagada selle inimese konkreetsete vajaduste asjakohane käsitlemine. Hariduse andmete alusel saab hinnata olukorda koduriigis ja menetlusliku lähenemise viisi valimisel, näiteks kasutatakse lihtsamat sõnavara või lühemaid lauseid, hariduse andmete alusel saab hinnata ka võimalikku ohtu avalikule korrale ja julgeolekule, näiteks olukorras kui inimene on läbinud sõjaväelise väljaõppe. Samuti on nimetatud andmeid vaja töödelda selleks, et vastavalt määrusele (EL) 2024/1351 (rändehalduse kohta) määrata kindlaks vastutav liikmesriik. Hariduse ja õppimise andmete põhjal on võimalik otsustada ka inimese kohanemisprogrammi suunamine ning tagada määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artikli 57 lõike 2 punktist d tulenev õigus haridusele.

Lõikes 8 määratakse välismaalase töötamise ja ettevõtluse andmed, mis on töökoht; endised töökohad; töötamise periood; amet ja endised ametid.

Nimetatud andmeid on vaja välismaalase ütluste usutavuse ja tausta hindamiseks ning kaitse vajaduse üle otsustamiseks. Samuti vastuvõtu korraldamiseks ja võimaliku menetlusliku eritagatise vajaduse või vastuvõtu erivajaduse üle otsustamiseks. Töötamise andmed võivad olla olulised kaitsevajaduse hindamisel kui tagakius on suunatud teatud elukutse esindajate suhtes. Samuti avaliku ohu ja julgeoleku ohu hindamisel, kui inimene on töötanud näiteks julgeoleku asutuses või on olnud tööalaselt sellise asutusega seotud.

Lõikes 8 määratakse välismaalase ülalpidamise ja legaalse sissetuleku andmed, milleks on ülalpidamise suutlikkus ja legaalse sissetuleku andmed.

Nimetatud andmeid on vaja määruse (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta) artikli 23 rakendamiseks ning VRKS § 46 kohaldamiseks. Nimetatud sätetega kehtestatakse perekonnaliikmete taasühendamise põhimõtted ja kord. Muuhulgas on sätestatud, et kui kaitse saaja perekonnaliige esitab tähtjalise elamisloa pärast 4 kuud esimese perekonnaliikme rahvusvahelise kaitse ja elamisloa saamisest arvates ja seetõttu võib eeldada, et kaitse saaja on asunud tööle ning suudab temaga ühinevat perekonnaliiget mõnda aega üleval pidada, siis sellisel juhul on õigustatud kaitse saajalt nõuda ka andmeid legaalse sissetuleku kohta.

Lõikes 10 määratakse välismaalase organisatsiooni kuulumise andmed, milleks on organisatsiooni nimi; organisatsiooni kuulumise periood; isiku roll organisatsioonis ja tema tegevuse kirjeldus selles organisatsioonis.

Nimetatud andmeid on vaja rahvusvahelise kaitse vajaduse välja selgitamiseks. Siin mõeldakse mistahes organisatsioonilist kuuluvust sh näiteks poliitilistesse parteidesse või kogustesse kuulumist või mistahes muudesse ühiskondlikesse huvigruppidesse kuulumist või vabatahtlikku tegevust. Andmed on vajalikud välismaalase tausta hindamiseks ja ütluste usutavuse hindamiseks. Organisatsiooni kuulumine näitab näiteks . seotust opositsioonilise organisatsiooniga, mille tõttu teda on taga kiusatud. Samuti on võimalik hinnata, kas tegemist on organisatsiooniga, mis võib viidata, et tema tegevus on avalikule korrale või julgeolekule ohtlik.

Lõikes 11 määratakse andmed, mille alusel hinnatakse, kas inimese tegevusest tulenevalt võib ta olla ohuks Eesti avalikule korrale. Nimetatud andmete hulka kuuluvad kriminaalkaristuse fakt; kriminaalkaristuse kuupäev; karistuse kirjeldus; riik, kus kuritegu toime pandu ja karistus määrati; õigusrikkumise sisu; muu raske kuriteoga seotud avalikule korrale ohtlikkuse teave.

Nimetatud andmeid on vaja, et hinnata, kas konkreetse inimese suhtes esineb rahvusvahelise kaitse ja elamisloa andmisest keeldumise alus või kaitse ära võtmise alus või elamisloa pikendamise keeldumise alus. VRKS § 43 kohaselt antakse välismaalasele elamisluba kui ei esine pagulasena või täiendava kaitse saajana tunnustamist välistavat asjaolu või rahvusvahelise kaitse andmisest keeldumise asjaolu. Määruse (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta) artikli 23 lõike 3 kohaselt ei anta elamisluba pereliikmele, kelle suhtes on välistatud või välistatakse sama määruse III ja V peatüki kohane rahvusvaheline kaitse. Artikli 24 lõike 5 kohaselt võib elamisloa kehtetuks tunnistada või selle pikendamisest keelduda üksnes juhul, kui nad on võtnud ära pagulasseisundi kooskõlas artikliga 14 või täiendava kaitse seisundi kooskõlas artikliga 19. Viidatud sätete kohaselt võetakse rahvusvaheline kaitse ära kui kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik on eriti raskest kuriteost lõpliku otsusega süüdi mõistetud ning kujutab endast ohtu asjaomase kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku asukohaliikmesriigi ühiskonnale. Sama määruse artiklite 12 ja 17 kohaselt ei anta kaitset ja elamisluba välismaalasele, kes on enne Eestisse sisenemist pannud toime raske kuriteo või on pärast saabumist süüdi mõistetud raske kuriteo toimepanemise eest või väljaspool varjupaigariiki pannud toime raske mittepoliitilise kuriteo enne pagulasena vastuvõtmist, see tähendab enne kolmanda riigi kodanikule või kodakondsuseta isikule pagulasseisundi andmist; rasketeks mittepoliitilisteks kuritegudeks võib liigitada eriti julmad teod, isegi kui need on toime pandud väidetavalt poliitilisel eesmärgil.

Lõikes 12 määratakse andmed välismaalase reisiteekonna ning Eestisse saabumise ja Eestis viibimise kohta. Nendeks andmeteks on pärisoluriigist lahkumise kuupäev; reisiteekond, sealhulgas riik, seal viibimise aeg ja õiguslik alus; Eestisse saabumise kuupäev; Eestisse saabumise koht ja viis; Eestisse saabumise alus; Eestisse saabumise põhjus ja kavandatav sihtriik.

Nimetatud andmed võivad sisalduda juba taustakontrolli käigus kogutavates andmetes ning on vajalikud vastutava liikmesriigi määramiseks ning taotleja ütluste usutavuse hindamiseks. Näiteks määruse (EL) 2024/1351 (rändehalduse kohta) artikli 51 lõike 2 punktide d ja e kohaselt tuleb liikmeriikidel vahetada teavet välismaalase elukohtade ja reisiteekonna kohta ning teavet liikmesriigi välja antud riigis seaduslikku viibimist tõendavate dokumentide või viisade kohta. Reisiteekonna teave on oluline ka võimaliku inimkaubanduse ohvrite tuvastamiseks. Samuti näitab reisiteekond, milliseid dokumente inimene pidi kasutama Eestisse jõudmiseks. See on omakorda oluline teave inimese ütluste usutavuse hindamiseks ja võimalike kodakondsuste või viibimisõiguste ning seda kinnitavate tõendite tuvastamiseks.

Lõikes 13 määratakse välismaalase abikaasa, registreeritud elukaaslase või elukaaslase ja teiste perekonna liikmete andmed.

Nimetatud andmeid on vaja nii taotleja perekondliku tausta kui ka temaga seotud inimeste teada saamiseks perekonnaliikmete taasühendamise menetluses. Nendele andmetele tuginedes on võimalik tagada perekonnaühtsus, kaitsta lapsi ning tagada nende parimad huvid. Nimetatud andmeid kogutakse ka selleks, et ära hoida võimalikke varjupaigasüsteemi väärkasutusi. Perekonna ühtsust käsitlevate sätete kohaldamine peaks alati põhinema tõelistel peresuhetel ega tohiks hõlmata sundabielusid ning abielusid ja partnerlusi, mille ainus eesmärk on võimaldada asjaomasel isikul liikmesriiki siseneda või seal elada. Seetõttu on vajalik koguda andmeid ka selleks, et tuvastada olukorrad, kus suhted on fiktiivsed. Nagu on vajalik tuvastada juhtumid, kus tegemist võib olla sunnitud abieludega, tuleb tuvastada ka juhtumid, kus võib olla tegemist laste ärakasutamisega, sest kui abielus oleva alaealise parimad huvid on seotud hoopis tema vanematega, ei tohiks alaealise abikaasa sellest abielust lähtudes riigis elamise õigust saada. Nagu eespool selgitatud, siis üheks tagakiusamise põhjuseks võib olla kuulumine sotsiaalsesse gruppi. UNHCR käsiraamatu ja määruse (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta) artikli 10 lõike 1 punkti d kohaselt hõlmab selline sotsiaalse grupi määratlus rühma, mille liikmetel on või arvatakse olevat ühine sünnipärane tunnus või ühine taust, mida ei saa muuta, või tunnus või uskumus, mis on nende identiteedis või teadvuses nii fundamentaalne, et inimest ei tohiks sundida sellest lahti ütlema, ning millel on asjaomasel riigis selgesti eristuv identiteet, kuna ümbritsev ühiskond tajub seda erinevana. Kõige selgemaks nimetatud grupiks on perekond. Perekonnaliikmete teave on vajalik seega rahvusvahelise kaitse vajaduse hindamiseks ja perekonna ühtsuse ning lapse huvide esikohale seadmise põhimõtete täielikuks austamiseks. Perekonnaliikme määramisel lähtutakse Euroopa Liidu ühtse rahvusvahelise kaitse süsteemi õigusaktidest ja VRKS-i §-st 6. Perekonnaliikmete kohta kogutakse eespool nimetatud eesmärkidel teavet muuhulgas määruse (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta) artikli 4 lõike 2 punkti b alapunkti iii ja artikli 23 alusel, määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artikli 45, määruse (EL) 2024/1351 (rändehalduse kohta) artikli 23 lõike 4 ja artikli 28 alusel. Samuti näiteks määruse (EL) 2024/1350 (ümberasustamise kohta) artikli 5 lõike 4 eesmärgist tulenevalt.

Paragrahvi 8 lõikes 14 loetletakse varasemate rahvusvahelise kaitse taotluste andmed. Nendeks andmeteks on taotluse esitamise koht; taotluse esitamise kuupäev; menetluse seis; menetluse tulemus; taotluse ja menetlusega seotud dokumendid ja tõendid; isikliku vestluse

andmed ja dokumendid (kuupäev, protokoll, helisalvestis ning sellele ligipääsetavus); isikliku vestluse täiendavad andmed (esitatud tõendid ja materjalid) ning isikliku vestluse juures viibinud isiku andmed (nimi, ametikoht, seos taotlejaga, kontaktandmed).

Nimetatud andmeid on vaja vastutava liikmesriigi määramiseks, solidaarsusmehhanismi kaudu rahvusvahelise kaitse taotlejate ja kaitse saajate ümberpaigutamise menetluseks ning ümberasustamise menetluses. Andmed aitavad toetada ümberasustamise menetlust ning jälgida ja kontrollida taotleja varasemaid taotlusi ja nende suhtes tehtud otsuste põhjendusi.

Määruse (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta) artikli 4 lõige 2 punkt b alapunkti vii kohaselt tuvastatakse taotleja varasemad rahvusvahelise kaitse taotlused staatuse hindamiseks.

Määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artikkel 55 reguleerib korduvate taotluste menetlust ning selle kohaselt on vaja otsuse tegemisel arvestada varasemate taotluste andmetega.

Määruse (EL) 2024/1351 (rändehalduse kohta) artikkel 51 lõike 1 punkti g kohaselt kogutakse teavet varasema rahvusvahelise kaitse taotluse registreerimise kuupäeva, praeguse taotluse registreerimise kuupäeva, menetluse järgu ja otsuse sisu kohta. Andmed on vajalikud vastutava liikmesriigi määramiseks ja Euroopa Liidu tasandi koordineeritud menetluste korraldamiseks.

Määruse (EL) 2024/1358 (Eurodac-süsteemi kohta) artikkel 17 lõike 1 punkt 6 sätestab, et salvestada tuleb asjaolu, et rahvusvahelise kaitse taotlusest on keeldutud, ning lõike 2 punktid j-k kohaselt määratakse, kuidas andmeid vahetatakse ja töödeldakse korduvate taotluste tuvastamiseks Euroopa liidu tasandil.

Eeltoodust tulenevalt kogutakse otsuse tegemiseks vajalikud andmed ja tagatakse nende turvaline töötlemine. Samuti võimaldatakse Eurodac-süsteemi kaudu varasemate taotluste kontrolli ja tuvastamist, vältides seega põhjendamatuid topeltmenetlusi ning menetlustoimingute kordamist ja tagades andmete õigsust.

Lõikes 15 määratakse tervisekontrolli andmed, milleks on tervisekontrolli kuupäev; tervisekontrolli tulemus; tervisekontrolli eesmärk ja tervisekontrolli aluseks olevad dokumendid.

Nimetatud andmeid on vaja töödelda määruste (EL) 2024/1348 (menetluse kohta), (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta), (EL) 2024/1350 (ümberasustamise kohta) ja (EL) 2024/1356 (taustakontrolli kohta) rakendamiseks.

Terviseandmete töötlemine on vältimatult vajalik rahvusvahelise kaitse menetluse õiguspäraseks, õiglaselt läbiviidavaks ja põhiõigusi tagavaks toimimiseks.

Määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artikkel 24 sätestab, et menetlev ametiasutus võib taotleda meditsiinilist läbivaatust, kui see on rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamiseks asjakohane ja vajalik ning kui taotleja sellega nõus on. Läbivaatuse eesmärk on tuvastada varasemale tagakiusamisele või tõsisele kahjuks viitavad märgid ja nähtused. Menetlevat ametiasutust teavitatakse läbivaatuse tulemustest. Seega on meditsiiniline läbivaatus seotud taotleja varasema tagakiusamise või tõsise kahju tuvastamisega, mis on oluline rahvusvahelise kaitse otsuse alus.

Määruse (EL) 2024/1351 (ümberasustamise kohta) artikli 6 lg 1 punkt c kohaselt on oht rahva tervisele üks välismaalase vastuvõtmisest keeldumise põhjus. Määruse (EL) 2024/1356 (taustakontrolli kohta) artikli 6 kohaselt ei anta välismaalasele luba riiki sisenemiseks kui on oht rahva tervisele. Sama määruse artikli 12 kohaselt on riigil kohustus teha taustakontrolli subjektide suhtes esmane tervisekontroll.

Tervisekontrollil võib EL ühise rahvusvahelise kaitse süsteemi õigustiku kohaselt olla kolm eesmärki:

- Tuvastada oht rahva tervisele. Mõistet „oht rahvatervisele“ käsitatakse Maailma Terviseorganisatsiooni rahvusvahelistes tervise-eeskirjade tähenduses epideemiaohuga haigusena ning määruse (EL) 2016/399 artikli 2 punktis 21 on see määratletud kui oht rahvatervisele.
- Tuvastada, kas inimene vajab viivitamatut ravi ning kas on kohustus ravi pakkuda
- Tuvastada piinamise või väärkohtlemise jälgi

Määruse (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta) artikli 20 lõike 4 kohaselt tuleb teha kindlaks inimese erivajadused. Kui inimesel on erivajadus, kuna ta on näiteks alaealine, saatjata alaealine, puuetega inimene, eakas, rase, alaealise või täisealise ülalpeetava lapsega üksikvanem, inimkaubanduse ohver, raskelt haige isik, vaimse tervise probleemidega isik või isik, keda on piinatud või vägistatud või kelle suhtes on tarvitatud muud jõhkrat psühholoogilist, füüsilist või seksuaalset vägivalda, peab neid asjaolusid menetluse käigus ja vasutuvõtu korraldamisel arvesse võtma. Sama määruse artikli 23 kohaselt tuleb taotlejatele pakkuda ravi, samadel tingimustel nagu neile rahvusvahelise kaitse andnud liikmesriigi kodanikele

Terviseandmete töötlemine on vajalik haavatavate isikute (nt raskelt haiged, rasedad, piinamisohvrid, psühholoogilise trauma all kannatajad, alaealised) varajaseks tuvastamiseks. See võimaldab:

- kohaldada menetluslikke eritagatise,
- vältida sobimatu menetlusliigi (nt piirimenetluse) kohaldamist,
- tagada asjakohane meditsiiniline ja psühhosotsiaalne tugi.

Ilma terviseandmete töötlemiseta ei ole võimalik tagada individuaalset ja proportsionaalset kohtlemist.

Terviseandmed on olulised tõendid ka rahvusvahelise kaitse vajaduse hindamisel, eelkõige juhul, kui isik väidab, et on olnud piinamise või muu raske väärkohtlemise ohver, tema tervislik seisund kinnitab tagakiusamise või tõsise kahju ohtu või tema tagasisaatmine võib kaasa tuua ebainimliku või alandava kohtlemise.

Terviseandmete töötlemine aitab seega tagada rahvusvahelise kaitse otsuse õiguspärasuse, kohandada menetlust isiku seisundile vastavalt, hinnata kinnipidamise või liikumisvabaduse piirangu sobivust ning vältida olukordi, kus menetlus ohustab isiku tervist. Eelkontrolli raames võib olla vajalik terviseandmete töötlemine nakkushaiguste tuvastamiseks ja leviku ennetamiseks.

Terviseandmete töötlemine toimub üksnes selgelt määratletud eesmärgil, minimaalsuse põhimõtet järgides, piiratud juurdepääsuga ning kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse ja riigisisese õigusega. Töödeldakse üksnes neid andmeid, mis on vältimatult vajalikud seadusest ja rahvusvahelise kaitse õigustikust otse tulenevate ülesannete täitmiseks.

Terviseandmetega on seotud ka Eurodac-süsteem, mis võimaldab tagada, et terviseandmete töötlemine käib õige isiku kohta. Määruse (EL) 2024/1358 (Eurodac-süsteemi kohta) artikkel 15 lg 2 sätestab, et Eurodac-süsteemi kaudu vahetatakse biomeetrilisi andmeid taotlejate tuvastamiseks. Eurodac ei sisalda terviseandmeid, kuid on isiku tuvastamise vaatest seotud riikliku menetluse andmetega. Eurodaci andmete kaudu saab jälgida, kas taotlus on korduv ja millises liikmesriigis see registreeritud on, mis on oluline tervisekontrolli kontekstis, sest eri riikides tehtud läbivaatuse tulemusi tuleb vajadusel kooskõlastada.

Seega tuvastab ametiasutus vajaduse meditsiiniliseks läbivaatuseks, taotleja nõusolekul viiakse läbivaatus läbi ja kogutakse terviseandmed, tulemused kantakse riiklikku andmekoguse, et toetada otsuse tegemist rahvusvahelise kaitse andmisel või selle andmisest keeldumisel ning taotleja identiteeti on kontrollitud Eurodac-süsteemi andmetega, mis võimaldab vältida korduvaid või vastuolulisi taotlusi eri liikmesriikides ja tagab, et terviseandmete töötlemine toimub täpselt õige isiku kohta.

Lõikega 16 määratakse elamisloa taotlemise andmed, milleks on elamisloa taotlemise põhjus; elamisloa või elamisõiguse andmed välisriigis, sealhulgas loa liik, selle väljastanud riik ja kehtivuse aeg; elamisloa või elamisõiguse andmed Eestis, sealhulgas elamisloa liik ja selle kehtivuse aeg.

Elamisloa taotlemise andmed on vajalikud rahvusvahelise kaitse ja ajutise kaitse saajate ning nende perekonna liikmete staatuse ja õiguste kindlakstegemiseks. Andmete kogumise eesmärk on tagada välismaalase õiguste jälgitavus, õiguslike kohustuste täitmine ning Euroopa Liidu tasandi menetluskooskõla.

Elamisloa taotlemise põhjus võib olla rahvusvahelise kaitse vajadus, ajutise kaitse saajate rühma kuulumine või kaitse saaja perekonna taasühendamine. Seega võimaldab andmete kogumine tuvastada taotleja staatuse, määrata, millised õigused ja kohustused kehtivad ning hinnata vastutava liikmesriigi määramise vajadust Euroopa Liidu tasandil.

Välisriigi elamisloa andmete kogumine on vajalik vastutava liikmesriigi määramiseks vastavalt määruse (EL) 2024/1351 (rändealduse kohta) artiklitele 26 ja 29. Need sätted näevad ette, et vastutava liikmesriigi määramisel arvestatakse olemasolevaid elamisõiguse või elamisloa andmeid välisriikides.

Eestis väljastatud elamisloa andmed on vajaliku riigisisese staatuse jälgimiseks, rahvusvahelise kaitse saaja õiguste ja kohustuste määramiseks ning otsuse tegemiseks elamisloa pikendamise või kehtetuks tunnistamise korral. Selle õiguse aluseks on määruse (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta) artikkel 24, mis sätestab, et rahvusvahelise kaitse saajal on õigus elamisloale seni, kuni tal on pagulasseisund või täiendava kaitse seisund. Pädevad asutused võivad elamisloa kehtetuks tunnistada või pikendamisest keelduda üksnes juhul, kui pagulasseisund on võetud ära kooskõlas artikliga 14 või täiendava kaitse seisund kooskõlas artikliga 19.

Seega on andmete töötlemise eesmärk tagada taotleja õigusliku staatuse korrektne kajastamine, toetada riigisiseseid ja EL tasandi menetlusi, fikseerida õiguste ja kohustuste aluseks olevad otsused ning võimaldada haldus- ja kohtulikku kontrolli elamisloa andmise või kehtetuks tunnistamise üle.

Lõikega 17 määratakse kinnipidamisega seotud andmed. Nimetatud andmeid on vajalik registris töödelda, sest direktiivi (EL) 2024/1346 (vastuvõtu kohta) artikli 10 üle võtmiseks on VRKS §-i 65 lõikega 2 sätestatud rahvusvahelise kaitse saaja kinnipidamise alused ja §-ga 73 kinnipidamine hädaolukorras.

Rahvusvahelise kaitse taotlejat võib kinni pidada PPA kinnipidamiskeskuses, kuid massilisest sissetööst põhjustatud hädaolukorras või muul põhjendatud juhul võib kohtu loal rahvusvahelise kaitse taotlejaid paigutada kinnipidamiseks ükskõik millisesse muusse sobivasse kohta, sealhulgas näiteks vangla territooriumile või tühja koolimajja. Seal tuleb korraldada ka rahvusvahelise kaitse menetluse toimingud ja pakkuda taotlejale vajalikke teenuseid. Ka rahvusvahelise kaitse taotlejate kinnipidamine ilma kohtu loata võib kesta kuni 48 tundi, ning selle kohta tuleb vormistada kinnipidamise protokoll. Kinnipidamise vajaduse korral kauemaks kui 48 tundi, tuleb taotleja luba kohtus. Seetõttu on vajalikud ka andmed kinnipidamise aja, koha, aluse, protokoll, kohtu otsuse ja selle peale esitatud kaebuse kohta koos vajalike lisadokumentidega. Kinnipidamine võib olla aluseks vastutavale liikmesriigile üleandmise tähtja pikendamiseks.

Lõikes 18 on loetletud muud olulised asjaolud ja dokumendid, mis on rahvusvahelise kaitse ja elamisloa andmise või selle andmisest keeldumise aluseks, sealhulgas taotleja ütluste usutavuse hindamiseks.

Rahvusvahelise kaitse või elamisloa andmise või sellest keeldumise otsuse tegemisel tuleb hinnata taotleja esitatud fakte ja tõendeid vastastikusel seoses ja kogumis. Eriti olulised on asjaolud tagakiusamise ja tõsise kahju kohta, ohu ja kahju olemuse ja ulatuse kirjeldused, taotleja ütluste usutavuse hindamine ning alaealise puhul tema kaitsevajaduse kindlustamine.

Kui rahvusvahelise kaitse taotluse esitab saatjata alaealine, on PPA-l kohustus otsida tema perekonna liikmeid ja koguda selle kohta andmed, sealhulgas salvestada toimingute kuupäev, sisu ja tulemus. Andmete kogumise eesmärk on tagada taotleja kaitse vajaduse korrektne hindamine, õiguspärane menetlus ja otsuste põhjendatus, alaealiste õiguste kaitse ning menetluse jälgitavus ja dokumenteerimine.

Määrus (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta) sätestab rahvusvahelise kaitse andmise tingimused, nõuab tõsise kahju ohu hindamist ja tagakiusamise asjaolude dokumenteerimist ning eeldab taotleja ütluste usutavuse hindamist. Määrus (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) sätestab taotleja õigused ja kohustused, sealhulgas õiguse esitada muid olulisi asjaolusid ja tõendeid ning alaealise kaitse ja perekonna otsimise kohustuse.

Andmete töötlemise eesmärk on tagada rahvusvahelise kaitse või elamisloa otsuse õiguspärane ja põhjendatud tegemine, fikseerida taotleja kaitsevajadus, tagada alaealiste ja saatjata isikute kaitse, võimaldada haldusotsuste ja menetluste kontrolli ning toetada Euroopa Liidu tasandil kooskõlastatud varjupaigasüsteemi ja vastutuse määramist.

Lõikes 19 määratakse kindlaks andmekogusse kantavad majutamise andmed. Rahvusvahelise kaitse taotlejale tuleb menetluse ajaks tagada vastuvõtutingimused, sealhulgas majutus. Majutuse määramine ja selle muutmine on haldusotsused, mis mõjutavad isiku õigusi ja kohustusi ning riigi kulukohustust.

Direktiiv 2013/33/EL kohustab liikmesriike tagama taotlejatele materiaalsed vastuvõtutingimused ning lubab majutust korraldada erinevates kohtades, sätestades samas, et

majutustingimused peavad olema inimväärsed ning tagama järelevalve võimaluse. Määrus (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) seob vastuvõtutingimused rahvusvahelise kaitse menetlusega ning eeldab taotleja kättesaadavuse ja menetluses osalemise tagamist.

Majutuse andmete kandmine andmekogusse on vajalik vastuvõtutingimuste nõuetekohase korraldamise tagamise, isiku viibimiskoha fikseerimiseks, järelevalve ja menetlustoimingute tagamiseks ning liikumisvabaduse piirangu või kinnipidamise alternatiivi täitmise kontrollimiseks.

Lõikega 20 määratakse andmekogusse liikumisvabaduse piirangu ja kinnipidamise alternatiivi kohta kantavad andmed ja dokumendid.

Rahvusvahelise kaitse menetluses võib taotleja liikumisvabadust piirata või kohaldada tema suhtes kinnipidamise alternatiivi. Tegemist on põhiõigusi riivava meetmega, mistõttu peab selle kohaldamine olema seaduslik, põhjendatud, proportsionaalne, kohtulikult kontrollitav. Andmete kandmine andmekogusse tagab meetmete õiguspärasuse ja jälgitavuse.

Direktiiv (EL) 2024/1346 (vastuvõtu kohta) sätestab, et taotlejat võib kinni pidada üksnes erandjuhtudel ja individuaalse hindamise alusel ning enne kinnipidamist tuleb kaaluda vähem piiravaid alternatiive. Samuti on direktiivis sätestatud, et otsus liikumisvabaduse piiramise viisi valiku osas ja kinnipidamise alternatiivi rakendamise kohta peab olema põhjendatud ning kirjalik ja tagatud peab olema õigus kinnipidamise alternatiivi kohaldamise otsuse kiirele kohtulikule kontrollile.

Määrus (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) sätestab samuti taotleja menetluslikud õigused ning reguleerib õiguse ja korra tõhusale õiguskaitsevahendile.

Määruses sätestatud andmete andmekogusse kandmise eesmärk on tagada põhiõigusi riivavate meetmete õiguspärasus ja proportsionaalsus, võimaldada piirangu kohtulikku kontrolli, dokumenteerida menetluse käik ning täita Euroopa Liidu õigustikust tulenevaid kohustusi. Kogutakse üksnes neid andmeid, mis on vajalikud meetme kohaldamise põhjendamiseks ja meetme täitmise kontrollimiseks.

Lõikega 21 määratakse rahvusvahelise kaitse taotleja tunnistusega seotud andmete andmekogusse kandmine.

Rahvusvahelise kaitse taotleja tunnistus on dokument, mis tõendab isiku staatust rahvusvahelise kaitse taotlejana ning tema õigust viibida Eestis kuni menetluse lõppemiseni või muu õigusliku aluse muutumiseni. Tunnistuse väljastamine ja õigusliku staatuse kandmine andmekogusse on vajalik taotleja staatuse tõendamiseks, Eestis viibimise õiguse kontrollimiseks, järelevalvetoimingute õiguspäraseks teostamiseks, menetluse läbipaistvuse ja jälgitavuse tagamiseks.

Määrus (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) sätestab, et rahvusvahelise kaitse taotlejal on õigus viibida liikmesriigi territooriumil kuni menetluse lõppemiseni (välja arvatud teatud erandjuhtudel) ning näeb ette taotleja staatuse ametliku fikseerimise. Tunnistuse väljastamine kinnitab riigisiselt taotleja staatust ning see on vaja määruse (EL) 2024/1358 (Eurodac kohta) artikli 16 alusel ka Euroopa Liidu tasandil Eurodac-süsteemis fikseerida, sest see võimaldab teisel liikmesriigil tuvastada, kas isik on juba mõnes teises riigis rahvusvahelise kaitse taotluse esitanud ning kas vastutus võib kuuluda teisele liikmesriigile. Kui vastutus määratakse teisele

liikmesriigile, võib see mõjutada taotleja viibimisõigust Eestis ning temale antud tunnistuse kehtivust või kehtetuks tunnistamist. Seetõttu peab RAKS kajastama õiguslikku staatust kooskõlas Eurodac-i ja vastutuse määramise menetlusega.

Lõikes 22 määratakse andmekogusse rahvusvahelise kaitse ning elamisloa andmise ja andmisest keeldumise otsuse kohta kantavad andmed ja dokumendid.

Rahvusvahelise kaitse ja elamisloa andmise või andmisest keeldumise otsused on haldusaktid, millega otsustatakse isiku õiguslik staatus Eestis. Otsuste andmete andmekogusse kandmine on vajalik menetluse läbipaistvuse tagamiseks, otsuste põhjendatuse kontrollimiseks, edasikaebeõiguse tagamiseks, rahvusvahelise kohustuse täitmise tõendamiseks ning isiku õiguste ja kohustuste selguse tagamiseks.

Määrus (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) sätestab kirjaliku ja põhjendatud otsuse tegemise kohustuse, otsuse teatavaks tegemise nõuded, õiguse tõhusale õiguskaitsele ning kaebemenetluse tagamise kohustuse. Määrus (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta) sätestab rahvusvahelise kaitse andmise tingimused, reguleerib kaitse andmisest keeldumise ja välistamise asjaolusid ning eeldab põhjendatud otsuse tegemist.

Seega on määruse lõikes 22 nimetatud andmete andmekogusse kandmise ja töötlemise eesmärk tagada haldusotsuste jälgitavus ja õiguspärasuse, võimaldada kohtulikku otsuste kontrolli, täita Euroopa Liidu õigustikust tulenevaid kohustusi ning tagada isiku staatuse korrektne kajastamine riiklikes registrites.

Lõikega 23 sätestatakse andmekogusse ümberpaigutamise ja ümberasustamise menetluse kohta kantavad andmed.

Ümberpaigutamine (liikmesriikide vahelise vastutuse jagamine) ja ümberasustamine (kaitset vajava isiku toomine kolmandast riigist Euroopa Liitu) on Euroopa Liidu ühise varjupaigasüsteemi osad. Menetluse käigus tehakse haldusotsuseid, mis mõjutavad isiku õigusi ja riigi kohustusi, mistõttu on vaja vastavad otsused andmekogusse kanda, fikseerida julgeolekuhindamise tulemused, talletada menetluse lõpetamise alus ja kuupäev ning tagada võimaliku vaidlustamise vaatest olulised asjaolud.

Määrus (EL) 2024/1351 (rändealduse kohta) reguleerib riikidevahelist ümberpaigutamist ning sätestab vastutuse ülevõtmise, otsuste tegemise ja teabevahetuse kohustuse liikmesriikide vahel. Selle rakendamine eeldab otsuste ja menetlustoimingute andmete töötlemist andmekogus.

Määrus (EL) 2024/1350 (ümberasustamise kohta) sätestab EL-i tasandil ümberasustamiskorra ning näeb ette julgeoleku- ja taustakontrolli läbiviimise, vastuvõtmise või keeldumise otsuste tegemise, keeldumise põhjendamise ja menetluse lõpetamise dokumenteerimise vajaduse. Julgeolekuohu andmed kantakse andmekogusse ulatuses, mis on vajalik otsuse tegemiseks ja põhjendamiseks.

Määruses nimetatud andmete töötlemine vajalik, et tagada ümberpaigutamise ja ümberasustamise menetluse läbipaistvus, võimaldada liikmesriikide vahelist korrektset teabevahetust, tagada otsuste kontrollitavus, tagada riigi julgeoleku kaitse ning täita Euroopa Liidu ühtsest rahvusvahelise kaitse õigustikust tulenevaid kohustusi.

Lõikes 24 määratakse rahvusvahelise kaitse äravõtmise ja elamisloa kehtetuks tunnistamise menetluse kohta andmekogusse kantavad andmed.

Rahvusvahelise kaitse äravõtmine ning elamisloa kehtetuks tunnistamine on haldusmenetlused, mille käigus hinnatakse, kas kaitse andmise alused on ära langenud, ilmnenud on välistavad asjaolud, isik kujutab ohtu riigi julgeolekule või avalikule korrale, kaitse saamiseks esitatud andmed olid ebaõiged või eksitavad.

Määrus (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta) näeb ette, et liikmesriik võib kaitse ära võtta muu hulgas juhul, kui kaitse aluseks olnud asjaolud on muutunud, isik kujutab ohtu riigi julgeolekule või avalikule korrale või ilmnevad välistamise alused (nt raske kuritegu). See eeldab faktiliste asjaolude kogumist ja andmekogusse kandmist.

Määrus (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) reguleerib menetluslikke nõudeid kaitse äravõtmise menetluses, sealhulgas isiku ärakuulamise õigus, otsuse tegemise põhjendamise kohustus, kirjaliku otsuse vormistamine, edasikaebeõiguse tagamine.

Lõikes 25 määratakse andmekogus töödeldavad korduva taotluse andmed.

Korduv taotlus on rahvusvahelise kaitse taotlus, mis esitatakse pärast varasema taotluse kohta tehtud lõplikku otsust. Korduva taotluse menetlemisel tuleb hinnata, kas esitatud on uusi asjaolusid või tõendeid, mis võivad mõjutada rahvusvahelise kaitse andmise otsust. Määratud andmete kandmine andmekogusse on vajalik eeskätt uute asjaolude hindamise ja läbipaistvuse tagamiseks, menetlusökonoomika ja õiguskindluse tagamiseks, aga ka menetluse dokumenteerimiseks ning taotleja edasikaebeõiguse tagamiseks.

Määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) sätted käsitlevad korduva taotluse vastuvõetavuse (lubatavuse) hindamist. Määrus näeb ette, et liikmesriik peab esmalt kontrollima, kas esitatud on uusi asjaolusid või tõendeid, mis suurendavad tõenäosust, et isik vastab rahvusvahelise kaitse saamise tingimustele. Samuti sätestatakse võimalus jätta korduv taotlus menetlusse võtmata, kui uusi asjakohaseid asjaolusid ei esitata.

Samuti on määruses (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta) sätted, mis reguleerivad rahvusvahelise kaitse andmise tingimusi ja välistamise aluseid ning näevad ette, et kui korduva taotluse käigus ilmnevad uued asjaolud, tuleb neid hinnata kaitse andmise kriteeriumide alusel.

Eeltoodud määruste rakendamine eeldab, et andmekogusse kantakse taotluse esitamise aeg, koht, uued asjaolud ja hinnang nende olulisusele ning otsus taotluse lubatavuse kohta.

Lõikes 26 on loetletud töödeldavad õigusabi osutamise andmed.

Rahvusvahelise kaitse taotlejal on õigus saada menetluses õigusabi ja esindamist. Õigusabi osutamise andmete andmekogusse kandmine on vajalik taotleja menetluslike õiguste tagamiseks, menetluse läbipaistvuse ja jälgitavuse tagamiseks, suhtluse korraldamiseks esindaja ja taotleja vahel ning edasikaebeõiguse tegelikuks tagamiseks.

Määrus (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) reguleerib õigust õigusabile ja esindamisele varjupaigamenetluses ning kohustab liikmesriike tagama, et taotlejal on võimalus kasutada esindajat ning et menetlusasutus saab esindajaga suhelda. Selle praktiliseks rakendamiseks on õigusabi andmete kogumine vältimatult vajalik.

Määrus (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta) sätestab kaitse taotleja menetlusõigustele, sealhulgas edasikaebeõigusele ja kaitse äravõtmise vaidlustamisele. Esindaja andmete töötlemine võimaldab tagada, et otsused ja menetlustoimingud edastatakse õiguspäraselt ning et isikul on tegelik juurdepääs õiguskaitsele.

Lisaks tuleneb õigus õigusabile ka Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklitest 41 ja 47, mis näevad ette õiguse heale haldusele ning tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikul arutamisele. Ka nende põhimõtete tagamine eeldab, et riik kogub esindaja andmed.

Eelnõu §-s 9 määratakse kindlaks, et rahvusvahelise kaitse taotleja, ümberasustatava ja ümberpaigutatava taustakontrolli kohta kantakse andmekogusse kantavad andmed.

Rahvusvahelise kaitse taotleja, ümberasustatava ja ümberpaigutatava isiku suhtes viiakse läbi taustakontroll, et tuvastada isiku identiteet, hinnata võimalikke julgeoleku- ja avaliku korra riske, kontrollida rahvusvahelise kaitse välistamise aluseid, tagada riigi julgeolek ja ühiskonna turvalisus ning täita Euroopa Liidu õigustikust tulenevaid kohustusi isiku tausta kontrollimiseks. Taustakontrolli käigus kogutud andmed on vajalikud ja nende töötlemine on piiratud eesmärgiga hinnata isiku sobivust rahvusvahelise kaitse saamiseks või ümberasustamise/ümberpaigutamise menetluses osalemiseks.

Taustakontrolli tegemise õiguslikud alused tulenevad määrusest (EL) 2024/1356 (taustakontrolli kohta), määrusest (EL) 2024/1348 (menetluse kohta), määrusest (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta) ning määrusest (EL) 2024/1356 (taustakontrolli kohta).

Määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artiklid 26–33 reguleerivad taotluse registreerimist, isiku tuvastamist ja asjakohaste andmete kogumist ning võimaldavad koguda teavet, mis on vajalik kaitse andmise või sellest keeldumise otsustamiseks, sealhulgas julgeoleku ohu hindamiseks.

Määruse (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta) artiklid 12 ja 17 sätestavad rahvusvahelise kaitse andmise välistamise alused, milleks muu hulgas on näiteks taustakontrolli käigus kogutud andmed sõjakuritegude, ÜRO põhimõtete vastase tegevuse või muude raskete kriminaalkuritegude kohta. Sama määruse artiklid 14 ja 21 sätestavad kaitse tühistamise või andmisest keeldumise alused riigi julgeoleku või avaliku korra ohustamise korral. Need sätted eeldavad, et liikmesriik kogub ja hindab isiku varasemat tegevust, sealhulgas võimalikku osalemist kuritegelikus või terroristlikus tegevuses.

Määrus (EL) 2024/1356 (taustakontrolli kohta) näeb ette esialgse julgeolekukontrolli, identiteedikontrolli ja riskihindamise välispiiril ning riigis viibimise enne varjupaigamenetluse alustamist.

Taustakontrolli andmeid töödeldakse üksnes ulatuses, mis on vajalik julgeoleku- ja rahvusvahelise kaitse välistamise aluste hindamiseks, ning proportsionaalselt nende töötlemise eesmärgiga.

Eelnõu §-s 10 määratakse kindlaks, et andmekogusse kantakse andmed riigi julgeoleku ohustamise kohta.

Lõikega 1 sätestatakse, et andmekogusse kantakse andmed välismaalase ajateenistuses, relvajõududes, kaadrisõjaväelasena või luure- või julgeolekuteenistuses teenimise ja töötamise kohta. **Lõikega 2** sätestatakse, andmekogusse kantakse andmed ka väljaspool Eestit sõjaväelises operatsioonis osalemise kohta, riiklikus või mitteriiklikus relvastatud organisatsioonis või üksuses teenimise ja töötamise kohta, kuritegelikku või terroristlikku ühendusse või äärmusrühmitusse kuulumise kohta, terroristliku ühenduse või äärmusrühmituse kontrolli all oleval alal viibimise kohta, tulirelva või lõhkematerjaliga kokkupuutumise kohta ning inimsusevastase kuriteo või sõjakuriteo toimepanemise kohta.

Rahvusvahelise kaitse või ajutise kaitse saaja kohta on vaja koguda teavet, mis puudutab riigi julgeoleku ohustamist, et hinnata taotleja või tema perekonna liikme võimalikku riskikäitumist ning tagada liikmesriigi kodanike turvalisus. Andmete töötlemine tuleneb määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artiklitest 26–33, määruse (EL) 2024/1351 (rändehalduse kohta) artiklitest 40 jj ja määruse (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta) artiklitest 17 ja 18. Määratud andmete töötlemine võimaldab tagada julgeolekut ja kaitsta avalikku korda.

Eelnõu §-s 11 määratakse rahvusvahelise kaitse taotleja vastutavale liikmesriigile üleandmise menetluse ja vastutava liikmesriigi määramise menetlusega seotud andmed

Võrreldes kehtiva määrusega täiendatakse andmekoosseisu vastavalt määrusele (EL) 2024/1351 (rändehalduse kohta) ja määrusele (EL) 2024/1358 (Eurodac-süsteemi kohta) ning hõlmatakse välismaalaste andmed, kes ei ole Eestis rahvusvahelise kaitse taotlust esitanud, kuid kelle kohta on Eestile esitatud, kas vastuvõtmise või teabe saamise palve või tagasivõtmise teavitus. Praegu töödeldakse rahvusvahelise kaitse läbi vaatamise eest vastutava liikmesriigi menetluse andmeid ainult Eestis rahvusvahelise kaitse taotluse esitanud välismaalaste suhtes, mis ei täida andmekaitse eesmärke ega taga terviklikku andmehaldust Eestisse saabuvate välismaalaste taotluste menetlemise kohta.

Paragrahvis 11 sätestatakse vastutava liikmesriigi määramise, liikmesriigile üleandmise, tagasivõtmise teavituse ning teabejagamise palve andmed.

Lõikes 1 nimetatakse vastutava liikmesriigi määramise andmed. Neid on vaja selleks, et dokumenteerida, milline liikmesriik vastutab taotleja rahvusvahelise kaitse menetluse eest.

Lõikes 2 loetletakse vastutavale liikmesriigile üleandmise andmed, mis on vajalikud tagamaks taotleja ohutus ning menetluse läbipaistvus.

Lõikes 3 loetletakse tagasivõtmise teavituse andmed. Neid on vaja töödelda, et dokumenteerida tagasivõtmise protsess ja teavitada kohaselt liikmesriike.

Lõikes 4 sätestatakse teabejagamise palve andmed, mis on vaja tõhusaks liikmesriikide vaheliseks koostööks ja infovahetuse tagamiseks ning hindamaks taotleja staatust ja õiguseid.

Eelnõu §-s 12 sätestatakse välismaalase kohanemisprogrammis osalemise andmed

Võrreldes kehtiva määrusega on tegemist uue andmete kategooriaga. Praegu suunatakse kohanemisprogrammi ainult need välismaalased, kellele on Eestis antud elamisluba. Alates 12.06.2026 rakenduvast Euroopa Liidu ühisest rahvusvahelise kaitse süsteemist on Eestil kohustus pakkuda kohanemise programmi ka rahvusvahelise kaitse taotlejatele, et vähendada ohu tekkimise riski Eesti avalikule korrale ja julgeolekule ning toetada välismaalaste iseseisvat

toimetulekut Eestis. Programm koosneb kohanemiseks vajaliku teabe õppest ja eesti keele õppest. Kui rahvusvahelise kaitse taotleja või saaja on suunatud kohanemisprogrammi kuid ta ei ole ilma mõjuva põhjusega selles osalenud, siis koosmõjus teiste asjaoludega, on seda võimalik hinnata välismaalase koostöökohustuse täitmata jätmisena. Seetõttu on vajalik töödelda andmeid rahvusvahelise kaitse taotleja ja saaja kohanemisprogrammi suunamise ja seal osalemise kohta. Nimetatud andmeteks on:

- 1) isiku üldandmed;
- 2) programmi suunamise aeg;
- 3) programmis osalemise või selles mitteosalemise sooviavalduse registreerimise aeg;
- 4) programmi moodulites ja keeleõppes osalemise õiguse andmed;
- 5) programmi moodulites ja keeleõppes osalemise või mitteosalemise ning nende läbimise andmed.

Eelnõu 4. peatükis määratakse kindlaks ajutise kaitse saaja, tema taotluste ja menetluste kohta andmekogusse kantavad andmed

Võrreldes rahvusvahelise kaitsega on ajutine kaitse erandlik menetlus, mille eesmärk on anda välismaalaste massilise sissetungi korral viivitamatut ja ajutist kaitset välismaalasele juhul, kui välismaalane ei saa päritoluriiki tagasi pöörduda. Ümberasustatud isikute massilise sissetungi olemasolu ja konkreetsete isikurühmade kirjeldus, kelle suhtes ajutist kaitset kohaldatakse, määratakse kindlaks Euroopa Liidu Nõukogu otsusega, millega otsustatakse konkreetse rändeolukorra lahendamine direktiivi 2001/55/EÜ (ajutise kaitse kohta) rakendamisega. Direktiivi 2001/55/EÜ artikli 5 lõige 4. Selle alusel põhineb nõukogu otsus teabel, milleks on olukorra ning ümberasustatud isikute liikumise ulatus, hinnang ajutise kaitse kehtestamise kohasuse kohta, võttes arvesse erakorralise abi ja kohapealse tegevuse võimalust või nimetatud meetmete sobimatust, ning muu oluline teave, mida saadakse liikmesriikidelt, EK-lt, UNHCR-ilt ja teistelt asjaomastelt rahvusvahelistelt organisatsioonidelt. Määruse (EL) 2024/1358 (Eurodac-süsteemi kohta) artikli 2 lõike 1 punkti 1 alusel on ajutise kaitse saaja isik, kellel on ajutine kaitse, mis on määratletud direktiivi 2001/55/EÜ artikli 2 punktis a ja ajutist kaitset käsitlevas nõukogu rakendusotsuses, või muu samaväärne riiklik kaitse, mis on kehtestatud reageerimiseks samale sündmusele kui kõnealuses nõukogu rakendusotsuses. Eestis otsustab välismaalaste Eestisse vastuvõtmise ohupiirkonnast või EL-i liikmesriigist Euroopa Liidu Nõukogu ajutise kaitse kohaldamise otsuse alusel Vabariigi Valitsus.

Reageerimaks Venemaa sõjalisele sissetungile Ukrainasse, tegi EK 2. märtsil 2022 ettepaneku rakendada direktiivi 2001/55/EÜ, misjärel võttis nõukogu 4. märtsil 2022. aastal esimest korda vastu otsuse (EL) 2022/382 nimetatud direktiivi rakendamiseks, millega anti Ukrainas toimuva sõjategevuse eest põgenevatele inimestele õigus ajutisele kaitsele.

Seega on ajutine kaitse välismaalasele Euroopa Liidu Nõukogu otsuse alusel antud kaitse, mida ei ole erinevalt rahvusvahelisest kaitsest vajalik isiklikult taotleda. Kui välismaalane kuulub õigustatud isikute ringi, siis tuleb talle anda elamisluba. Seetõttu on vajalik töödelda kõiki elamisloa taotluse esitamiseks ja taotluse menetlemiseks vajalikke andmeid. PPA-l on kohustus kindlaks teha, kas konkreetne välismaalane kuulub Euroopa Liidu Nõukogu otsuses nimetatud isikute ringi ning kas esinevad talle elamisloa väljastamist välistavad asjaolud, milleks on oht avalikule korrale või julgeolekule. Kuna ajutise kaitse saaja suhtes rahvusvahelise kaitse vajadust ei hinnata, siis on ka tema suhtes töödeldavate andmete hulk võrreldes rahvusvahelise kaitse taotlejaga väiksem, eriti eriliiki andmete osas.

Eelnõu §-s 13 määratakse kindlaks ajutise kaitse saaja ning selle alusel elamisloa taotleja isikuandmed. Nagu eespool selgitatud, siis elamisloa taotluse osas on enamjaolt tegemist kattuvate andmetega võrreldes rahvusvahelise kaitse ja elamisloa taotlejatega, mistõttu sätestatakse **lõikes 1**, et ajutise kaitse saaja elamisloa taotluse menetluses töödeldakse käesoleva määruse § 7 lõigetes 1–4, lõige 5 punktis 7-8 ja lõikes 6 nimetatud isikuandmed. Võrreldes rahvusvahelise kaitse taotlejaga ei ole ajutise kaitse saaja puhul põhjendatud töödelda välismaalase sooidentiteedi; seksuaalse sättumuse või sooväljenduse; rassi, rahvuse ja rahvusrühma andmeid; usulise kuuluvuse ja poliitiliste veendumuste andmeid ega sotisaalsesse gruppi kuulumise andmeid.

Lõikega 2 sätestatakse, et lisaks lõikes 1 nimetatud andmetele kantakse ajutise kaitse saaja kohta andmekogusse muu asjakohane oluline teave, mida taotleja ise peab vajalikuks PPA-le esitada seoses oma taotlusega. Sellisteks andmeteks võib olla teave selle kohta, kas taotleja on olnud sõjakuriteo ohver või tunnistaja või põgenemise asjaolud vms teave, mida taotleja täiendavalt asjakohaseks hindab.

Eelnõu §-s 14 määratakse kindlaks ajutise kaitse saaja taotluse ja menetluse andmed.

Sarnaselt määruse §-ga 13 märgitakse ka siin need asjakohased andmed, mida kogutakse sarnaselt rahvusvahelise kaitse taotluse menetlusega.

Lõikega 1 sätestatakse, et ajutise kaitse saaja taotluse ja menetluse kohta kantakse andmekogusse käesoleva määruse § 8 lõigetes 2–6, 9, 11–13, 15, 16, 19, 21–24 ja 26 ning §-s 10 nimetatud andmed. Võrreldes kehtiva määrusega on ajutise kaitse saaja kohta kogutavateks uuteks andmeteks osad määruse (EL) 2024/1358 (Eurodac-süsteemi kohta) artikli 26 rakendamise kohustusest tulenevad andmed. Need andmed, mida Eurodac-süsteemi tuleb ajutise kaitse saaja kohta salvestada, on järgmised:

- sõrmejälgede andmed;
- näokujutis;
- perekonnanimi (perekonnanimed) ja eesnimi (eesnimed), sünnijärgne nimi (nimed) ja varem kasutatud nimed ning kõik varjunimed, mis võimaluse korral sisestatakse eraldi;
- kodakondsus(ed);
- sünniaeg;
- sünnikoht;
- päritoluliikmesriik, ajutise kaitse saajaks registreerimise koht ja kuupäev;
- sugu;
- olemasolu korral isikut tõendava või reisidokumendi liik ja number, selle välja andnud riigi kolmetäheline kood ja dokumendi kehtivusaeg;
- olemasolu korral isikut tõendava või reisidokumendi skaneeritud värvikoopia koos märkega selle autentsuse kohta, või kui see ei ole kättesaadav, muu dokumendi skaneeritud värvikoopia;
- viitenumber, mida kasutab päritoluliikmesriik;
- biomeetriliste andmete võtmise kuupäev;
- andmete Eurodac-süsteemi edastamise kuupäev;
- operaatori kasutajatunnus;
- asjakohasel juhul asjaolu, et varem ajutise kaitse saajana registreeritud isiku suhtes kehtib üks direktiivi 2001/55/EÜ artiklis 28 sätestatud välistamise põhjustest;
- viide asjakohasele nõukogu rakendusotsusele.

Nende andmete töötlemine on vajalik isiku identiteedi kontrollimiseks ja menetluse dokumenteerimiseks.

Lõikega 2 sätestatakse, et lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatule kantakse ajutise kaitse saaja taotluse ja menetluse kohta andmekogusse ka

- 1) andmed pärast elamisloa saamist Eestist kodumaale lahkumise ja Eestisse tagasipöördumise kohta;
- 2) Eestist teise Euroopa Liidu liikmesriiki üleviimise ja selleks nõusoleku andmise andmed.

Võrreldes kehtiva määrusega on tegemist uute andmetega, mille vajadus on ilmnenud esmakordse ajutise kaitse direktiivi rakendamise jooksul alates 04.03.2022. Direktiivi 2001/55/EÜ artikli 26 lõike 1 kohaselt teevad liikmesriigid omavahel koostööd ajutist kaitset saavate isikute elukoha üleviimiseks ühest liikmesriigist teise, kui asjaomased isikud nimetatud üleviimisega nõustuvad. Sätte rakendamine eeldab, et liikmesriigid koguvad ja vahetavad vastavat informatsiooni üleviimise kohta ja ajutise kaitse staatuse kehtivusaja kohta.

Lisaks sätestab direktiiv selliste üleviimiste kohta koostöö ja teabevahetuse kohustuse, mis hõlmab liikmesriikide vahelisi protseduure ja andmeid. See on alus, miks on vajalik andmekogusse lisada teave Eestist teise EL liikmesriigi üleviimise ja nõusoleku andmise kohta.

Samuti viitab direktiiv ajutise kaitse lõppedes või selle raames tehtavates kokkulepetes vabatahtlikule tagasipöördumisele päritoluriiki, mis tugineb ka liikmesriikide koostööle ja teabe jagamisele selle kohta, kas isik on lahkunud ning millistel tingimustel on ta Eestisse tagasi pöördunud. Seda käsitlevate sätete rakendamiseks on vaja koguda andmeid pärast elamisloa saamist toimuva lahkumise ja tagasipöördumise kohta.

Eelnõu 5. peatükis määratakse kindlaks perekonnaliikme, tema taotluse ja menetluse kohta andmekogusse kantavad andmed.

Käesolevas peatükis on hõlmatud nii need perekonnaliikme andmed, mida rahvusvahelise kaitse ja elamisloa taotleja esitab oma perekonnaliikmete kohta, mida ajutise kaitse saaja esitab oma perekonnaliikmete kohta kui ka andmed, mida esitab kaitse saaja perekonnaliige ise kui ta taotleb tähtajalist elamisluba, et asuda elama Eestisse oma kaitse saajast perekonnaliikme juurde. Samuti on hõlmatud andmed, mis on vajalik esitada esmakordsel elamisloa taotlemisel kui elamisloa pikendamise taotlemisel.

Eelnõu §-s 15 määratakse kindlaks, rahvusvahelise kaitse või ajutise kaitse saanud välismaalase perekonna liikme, tema taotluse ja menetluse andmed, milleks on tema isikuandmed, tema esitatud taotluste ja nende menetlemisega seotud andmed. Perekonnaliikmeks loetakse välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse §-s 6 nimetatud isikut.

Võrreldes kehtiva määrusega on lisaks taotleja esitatud perekonnaliikmete andmetele lisatud ka andmed, mis on vajalikud perekonnaliikme elamisloa taotluse menetlemiseks. Samuti on erinevate kaitseliikide suhtes perekonnaliikmete ringi kuuluvate inimeste ring ühtlustatud.

Eelnõu §-s 16 määratakse perekonnaliikme elamisloa taotlemisel ja pikendamisel andmekogusse kantavad isikuandmed.

Rahvusvahelise kaitse või ajutise kaitse saanud välismaalase perekonna liikme elamisloa taotlemisel ja pikendamisel kogutavad isikuandmed on vajalikud isiku identiteedi tuvastamiseks, menetluse õiguspäraseks läbiviimiseks, perekonna seoste hindamiseks ning EL varjupaigareformi aktidest tulenevate kohustuste täitmiseks.

Andmete töötlemine on vajalik määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) kohaselt menetluse läbipaistvuse ja identiteedi tuvastamiseks, määruses (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta) reguleeritud rahvusvahelise kaitse saaja õiguste, perekonna ühtsuse ja kaitsevajaduste hindamise tagamiseks ning määruse (EL) 2024/1351 (rändehalduse kohta) kohase menetluse dokumenteerimise, vastutuse ja järelevalve tagamiseks.

Isiku üldandmete ning kehtivuse kaotanud andmete kogumine tuleneb määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artiklitest 26–33, mis sätestavad taotluse registreerimise ja info kogumise nõuded ning mida töödeldakse varasemate isikuandmete kontrollimiseks ja identiteedi kinnitamiseks.

Eriliiki isikuandmete kogumine on samuti vajalik isiku identifitseerimiseks ning nende töötlemise õigus tuleneb määruse (EL) 2024/1356 (taustakontrolli kohta) artiklist 8.

Muude isikuga seotud andmete kogumine ja töötlemine on vajalik menetluse läbiviimiseks, perekonna seoste ja kaitsevajaduse hindamiseks ning tuleneb määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artiklitest 26–33, määruse (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta) artiklitest 3, 4 ja 17 ning määruse (EL) 2024/1351 (rändehalduse kohta) artiklist 40 jj.

Perekonnaliikmete andmeid töödeldakse määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artiklite 27–28, määruse (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta) artiklite 17 ja 18 ning määruse (EL) 2024/1351 (rändehalduse kohta) artikli 40 jj alusel.

Isikut tõendava dokumendi andmete töötlemine on vajalik identiteedi kinnitamiseks ja menetluse õigsuse tagamiseks ja tuleneb määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artiklitest 26–33 ja määruse (EL) 2024/1351 (rändehalduse kohta) artiklist 40 jj.

Taotluse ja menetluse andmeid töödeldakse menetluse läbipaistvuse, jälgitavuse ja dokumenteerimise kohustuse täitmiseks ning elamisloa otsuse andmeid otsuse õiguspärasuse ja järelevalve tagamiseks määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artiklite 26–33 ja määruse (EL) 2024/1351 (rändehalduse kohta) artikli 40 jj alusel.

Eelnõu §-s 17 määratakse perekonnaliikme elamisloa ja selle pikendamise taotluse ja menetluse andmed.

Taotluse andmete kandmine andmekogusse võimaldab dokumenteerida taotluse esitamise ja registreerimise kuupäevi ning numbrit, tuvastada menetlusse võtnud ametnikku ja tagada vastutus otsuse tegemise eest ning jälgida taotluse staatust kogu menetluse jooksul. Menetluse käigus kogutud tähtsust omavate asjaolude ja dokumentide andmete kandmine võimaldab toetada otsuse tegemist ja tagada selle korrektsus ning pakkuda andmeid hilisema järelevalve jaoks.

Taotluse ja menetluse andmete kandmine andmekogusse on seega vajalik menetluse läbipaistvuse, jälgitavuse ja õiguspärasuse tagamiseks. Määrus (EL) 2024/1348 (menetluse

kohta) sätestab menetluse läbipaistvuse ja otsustamise dokumenteerimise nõuded ning määrus (EL) 2024/1351 (rändehalduse kohta) vastutuse ja menetluse jälgitavuse tagamise kohustuse.

Eelnõu §-s 18 määratakse kindlaks perekonnaliikme elamisloa taotluse läbi vaatamata jätmise, elamisloa andmise ja pikendamise, sellest keeldumise ning kehtetuks tunnistamise otsuse andmed.

Nende andmete andmekogusse kandmine on vajalik menetluse läbipaistvuse, järelevalve ja õiguspärasuse tagamiseks. Ka määrus (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) sätestab menetluse läbipaistvuse ja otsustamise dokumenteerimise nõuded ning määrus (EL) 2024/1351 (rändehalduse kohta) vastutuse ja menetluse jälgitavuse tagamise kohustuse.

Eelnõu §-s 19 määratakse perekonnaliikme abikaasa või registreeritud elukaaslase juurde elama asumise andmed.

Abikaasa või registreeritud elukaaslase andmete küsimine on vajalik perekondliku seose ja kooselu tuvastamiseks. Sealhulgas saab seekaudu kontrollida abielu või kooselu õiguslikku staatust, arvestada varasemaid abielusid ja registreeritud kooselu, et vältida võimalike pettusi või vastuolusid abikaasa/registreeritud elukaaslase staatusega. Andmete töötlemine on kooskõlas määrustega (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) kui ka 2024/1351 (rändehalduse kohta), mis nõuavad perekonnaliikmete seoste kontrollimist ja individuaalset hindamist ning rõhutavad perekonna ühtsuse põhimõtet.

Eelnõu §-s 20 määratakse perekonnaliikme lapse alaliselt Eestis elava vanema juurde elama asumise andmed.

Määrus (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) nõuab perekondlike seoste kontrollimist ja individuaalset hindamist ning määrus (EL) 2024/1351 (rändehalduse kohta) rõhutab perekonna ühtsuse põhimõtet ja pereliikmete seoste arvestamist.

Teise vanema andmete küsimine on vajalik lapse parimate huvide põhimõtte järgimiseks, sealhulgas selleks, et välistada olukorrad, kus lapse ümberasumine toimub teise hooldusõigusliku vanema õigusi rikkudes. Vanemate kontaktandmete küsimine on vajalik lapse tegeliku elama asumise kontrollimiseks, menetlusedokumentide tõhusa kättetoimetamise võimaldamiseks ning vajadusel täiendavate asjaolude selgitamiseks. See aitab tagada menetluse läbipaistvust ja õiguspärasust.

Eelnõu §-s 21 määratakse perekonnaliikme vanema alaliselt Eestis elava lapse või lapselapse juurde elama asumise andmed.

Täiendavate andmete küsimine on vajalik perekondliku seose tuvastamiseks, tegeliku elama asumise kontrollimiseks ning ülalpidamisvõime hindamiseks. Nõue tagab nii menetluse õiguspärasuse kui ka perekonna ühtsuse põhimõtte rakendamise.

Näiteks lapse või lapselapse nime ja isikukoodi (või sünniaja) küsimine on vajalik isiku üheseks tuvastamiseks ning perekondliku seose kontrollimiseks rahvastikuregistri ja muude andmekogude kaudu. Määrus (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) nõuab perekondlike seoste kontrollimist ja individuaalset hindamist rahvusvahelise kaitse menetluses. Ka määrus (EL) 2024/1351 (rändehalduse kohta) käsitleb perekonna ühtsuse põhimõtte arvestamist ja vastutuse

määramist perekondlike sidemete alusel. Ilma nimetatud andmeteta ei ole võimalik veenduda, et taotlus tugineb tegelikele perekondlikele suhtele.

Kontaktandmete küsimine aitab tagada menetluse tõhususe ja õiguspärasuse, aga samas võimaldab ka hinnata, kas perekonna taasühinemine toimub ka sisuliselt, mitte üksnes formaalselt.

Ülalpeetavate arvu küsimine võimaldab hinnata kutsuja majanduslikku ja sotsiaalset võimekust tagada perekonna toimetulek. See on oluline proportsionaalsuse põhimõtte järgimiseks ning kooskõlas määrusega (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta), mis sätestab rahvusvahelise kaitse saajate õigused, perekonna ühtsuse põhimõtte ning kohustuse arvestada individuaalseid asjaolusid.

Kogutavate andmete töötlemine on eesmärgipärane, vajalik perekondliku seose ja tegelike asjaolude kontrollimiseks ning proportsionaalne taotletava eesmärgiga. Andmeid töödeldaks üksnes ulatuses, mis on vältimatult vajalik perekonna taasühinemise menetluse läbiviimiseks ning perekonna ühtsuse põhimõtte tagamiseks.

Eelnõu §-s 22 määratakse perekonnaliikme eestkostetava alaliselt Eestis elava eestkostja juurde elama asumise andmed.

Rahvusvahelise kaitse või ajutise kaitse saanud välismaalase perekonnaliikme tähtajalise elamisloa taotlemisel ja pikendamisel eestkostetava elama asumiseks alaliselt Eestis elava eestkostja juurde kantakse andmekogusse täiendavalt järgmised andmed:

- 1) eestkostja nimi, Eesti isikukood või sünniaeg;
- 2) eestkostja kontaktandmed, sealhulgas kontaktaadress;
- 3) ülalpeetavate arv.

Andmete töötlemine võimaldab tuvastada eestkostja isikusamasuse ja kontrollida eestkostesuhte olemasolu, hinnata tegelikku elama asumist ning tagada menetlusedokumentide kättetoimetamine, hinnata eestkostja võimet tagada eestkostetava ülalpidamine ja heaolu. Andmete töötlemine on kooskõlas määrusega (EL) 2024/1348 (menetluse kohta), mis näeb ette taotleja ja perekondlike seoste kontrolli ning individuaalse hindamise, määrusega (EL) 2024/1347 (kvalifikatsiooni kohta), mis sätestab rahvusvahelise kaitse saajate õigused ning perekonna ühtsuse ja lapse parimate huvide arvestamise ning määrusega (EL) 2024/1351 (rändehalduse kohta), mis reguleerib vastutuse ja perekondlike seoste arvestamist rahvusvahelise kaitse menetlustes.

Kogutavad andmed on eesmärgipärased ja proportsionaalsed ning neid töödeldakse üksnes ulatuses, mis on vajalik elamisloa menetluse läbiviimiseks ja eestkostetava parimate huvide tagamiseks.

Eelnõu 6. peatükis reguleeritakse andmete kandmine andmekogusse ja andmevahetus teiste andmekogudega.

Eelnõu §-s 23 määratakse andmeandjad.

Praegu kehtivas määruses sätestatud andmeandjate nimekiri ei vasta enam vajadustele ning kajastab ainult järgmist:

- 1) vastutav töötleja;
- 2) Sotsiaalministeerium, rahvusvahelise kaitse taotlejate majutuskeskus ja kinnipidamiskeskus;

- 3) kinnipidamisasutused;
- 4) rahvusvahelise kaitse taotleja ja rahvusvahelise kaitse saaja;
- 5) rahvusvahelise kaitse saanud välismaalane, kes taotleb enda või oma seaduslikult esindatava kohanemisprogrammis osalema suunamist või mittesuunamist.

Võrreldes kehtiva määrusega on andmeandjaid korrastatud. Sotsiaalministeeriumi asemel on rahvusvahelise kaitse taotlejate ja ajutise kaitse saajate vastuvõtu tagajaks Sotsiaalkindlustusamet. Seetõttu on andmeandja Sotsiaalministeerium asendatud Sotsiaalkindlustusameti sotsiaalteenuste ja toetuste andmeregistriga. Kohanemisprogrammis osalemist taotlev inimene on asendatud kohanemisprogrammi andmekoguga.

Võrreldes kehtiva määrusega on andmeandjate nimekirja lisandunud kõik andmekogud, millesse on vajalik teha päringuid x-tee kaudu, ning millest saadud andmeid töödeldaks kaitse ja elamisloa taotluse menetlustes. Nendeks andmekogudeks on:

- automaatse biomeetrilise isikutuvastuse süsteem ABIS – välismaalase biomeetrilised andmed. Andmed on vajalikud Eurodac-süsteemi edastamiseks ja isiku tuvastamiseks.
- Eesti hariduse infosüsteem – välismaalase Eestis õppimisega seotud andmed. Need andmed on vajalikud vastutava liikmesriigi määramise menetluseks, sest varasem Eestis õppimine võib olla vastutuse määramise kriteeriumiks. Samuti on õppimise andmed vajalikud taotleja ütluste kontrollimiseks.
- Eestis seadusliku aluseta viibivate ja viibinud välismaalaste andmekogu – Eestis ebaseadusliku viibimise ja Eestist lahkuma kohustamise menetlusega seotud andmed ning rahvusvahelise kaitse taotleja taustakontrolli andmed. Taustakontrolli andmed on vajalikud määruse (EL) 2024/1256 rakendamiseks ning rahvusvahelise kaitse ja tagasisaatmise menetluse vastastikuseks sujuvaks üleminekuks, sealhulgas ühise haldusakti tegemiseks ja edukaks väljasaatmise korraldamiseks.
- Elamislubade ja töölubade register – välismaalase Eestis elamise ja töötamise menetlusega seotud andmed, mis on vajalikud elamislubade ja dokumentide väljastamise otsuste tegemiseks.
- Eurodac-süsteem – Eurodac-süsteemi välismaalase kohta salvestatud andmed. Andmed on vajalikud määruse (EL) 2024/1358 rakendamiseks.
- Euroopa karistusregistrite infosüsteem – karistusandmed on vajalikud inimese käitumisest tuleneda võiva ohuga Eesti avalikule korrale või julgeolekule.
- Euroopa Liidu ühtne viisainfosüsteem ja viisaregister – lühiajalise viisa menetlusega seotud andmed ja välismaalase Eestis ajutise viibimise menetlusega seotud andmed. Teave on vajalik inimese reisiteekonna tuvastamiseks ja vastutava liikmesriigi määramiseks.
- Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteem – välismaalase reisiloa andmed.
- infosüsteem POLIS – süüteomenetluse, ennetava tegevuse, otsimise ja jälitusmenetluse andmed.
- Interpoli andmebaasid – isikuandmed ning varastatud või kaotatud reisidokumendi andmed.
- karistusregister – karistusandmed.
- kodakondsuse andmekogu – kodanikuks saamise andmed.
- piirikontrolli infosüsteem – piiriületusega seotud andmed.
- riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteem – automaatkalkulaatori andmed ja välismaalase isikliku toimikuga ning sellega seotud riiki sisenemise ja riigist lahkumise andmestikuga või andmestikega ning sisenemiskeelu andmestikuga seotud andmed.
- Schengeni infosüsteemi riiklik register – loovutamise või väljaandmise eesmärgil tagaotsitava isiku andmed, välismaalase suhtes kohaldatud sissesõidukeelu andmed,

lahkumisettekirjutuse või kohtulahendiga pandud lahkumiskohustuse andmed, kadunud isiku või sellise isiku andmed, kes on vaja tema enda turvalisuse huvides või kaitseks ohu eest ajutiselt paigutada turvalisse kohta, tagaotsitava tunnistaja ja süüdistatava või süüdimõistetu andmed, andmed isiku, dokumendi ja isikut tõendava dokumendi kohta varjatud, küsitlus- või erikontrolli teostamiseks ning varastatud, ebaseaduslikult omastatud või kaotatud dokumendi ja kehtetuks tunnistatud isikut tõendava dokumendi andmed, mis on kantud Schengeni infosüsteemi riiklikusse registrisse arestimise, konfiskeerimise või kriminaalmenetluses asitõendi tagamiseks.

- sissesõidukeeldude riiklik register – välismaalase suhtes kohaldatud sissesõidukeelu andmed.
- välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise andmekogu – välismaalase lühiajalise Eestis töötamise menetlusega seotud andmed.

Eelnõu §-s 24 sätestatakse andmevahetus andmekogude vahel.

Võrreldes kehtiva määrusega on regulatsioonis tehtud üks muudatus. Täpsustatud on, et andmevahetus toimub võimalusel riigi infosüsteemi andmevahetuskäsi X-tee kaudu.

Eelnõu §-s 25 määratakse andmete andmekogusse kandmise alusdokumendid. Võrreldes kehtiva määrusega regulatsioonis muudatusi ei tehta.

Eelnõu §-s 26 sätestatakse andmete andmekogusse kandmise kord. Võrreldes kehtiva määrusega regulatsioonis muudatusi ei tehta.

Eelnõu §-s 27 on sätestatud, kuidas toimub andmete õigsuse tagamine.

Võrreldes kehtiva määrusega regulatsioonis muudatusi ei tehta. Andmeandja vastutab tema esitatud andmete ning alusdokumentidel olevate andmete õigsuse eest alusdokumendi esitamise ajal. Andmekogu vastutav töötaja vastutab, et andmekogusse kantud andmed vastavad andmeandja esitatud andmetele.

Eelnõu §-s 28 reguleeritakse, kuidas toimub ebaõigete andmete parandamine. Võrreldes kehtiva määrusega regulatsioonis muudatusi ei tehta.

Eelnõu 7. peatükis reguleeritakse andmekogu andmete juurdepääsu ja andmekogust andmete väljastamist.

Eelnõu §-s 29 määratakse kindlaks, kellel on juurdepääs andmekogu andmetele. Samuti määratakse kindlaks, kes otsustab kolmandatele isikutele andmetele juurdepääsu andmise ja millisel alusel see toimub.

Võrreldes kehtiva määrusega regulatsioonis muudatusi ei tehta

Eelnõu §-s 30 sätestatakse, kuidas toimub andmekogust andmete väljastamine. Võrreldes kehtiva määrusega regulatsioonis muudatusi ei tehta.

Eelnõu 8. peatükis reguleeritakse andmekogu andmete säilitamine, järelevalve andmekogu pidamise üle, andmekogu pidamise rahastamine ja andmekogu likvideerimine.

Eelnõu §-s 31 sätestatakse andmekogu andmete säilitamise tähtajad. Võrreldes kehtiva määrusega on selles tehtud muudatusi.

Määruse (EL) 2024/48 (menetluse kohta) artikli 72 kohaselt on kohustuslik säilitada artiklites 27 ja 28 osutatud andmeid kümme aastat alates rahvusvahelise kaitse taotluse kohta lõpliku otsuse tegemise kuupäevast. Andmed kustutatakse nimetatud tähtaja möödudes või juhul, kui need on seotud isikuga, kes on saanud ükskõik millise liikmesriigi kodakondsuse enne selle tähtaja möödumist, kohe, kui liikmesriik saab teada, et asjaomane isik on kodakondsuse saanud. Kõiki andmeid säilitatakse kooskõlas määrusega (EL) 2016/679, sealhulgas eesmärgi piirangu ja andmete säilitamise piirangu põhimõttega.

Rahvusvahelise kaitse taotleja, ümberasustatava ja ümberpaigutatava ning nende taotluse ja menetluste, Ajutise kaitse saaja, tema taotluste ja menetluste ja Perekonnaliikme, tema taotluse ja menetluse andmeid säilitatakse andmekogus kümme aastat rahvusvahelise kaitse taotluse suhtes lõpliku otsuse tegemise või ajutise kaitse alusel elamisloa otsuse ja perekonnaliikme elamisloa otsuse tegemise kuupäevast arvates.

Rahvusvahelise kaitse taotleja, ümberasustatava ja ümberpaigutatava üldandmeid, rahvusvahelise kaitse ning elamisloa andmise ja andmisest keeldumise otsuse andmeid, rahvusvahelise kaitse äravõtmise ja elamisloa kehtetuks tunnistamise otsuse andmeid säilitatakse andmekogus 50 aastat.

Biomeetrilised andmed kustutatakse andmekogust viivitamata pärast isiku tuvastamise või isikusamasuse kontrollimise võrdlusuuringu tegemist.

Pärast säilitamistähtaja möödumist andmed kustutatakse.

Eelnõu §-s 32 sätestatakse andmekogu kasutamise õiguspärasuse kontrollimiseks vajalikud logiandmed ning määratakse kindlaks logiandmete säilitamise aeg.

Vastavalt **lõikele 1** säilitatakse andmekogus päringu või kande kohta vähemalt järgmised logiandmed:

- 1) päringu või kande tegija ees- ja perekonnanimi ning isikukood või asutus, arvestades riigisaladuse või salastatud välisteabe seaduses sätestatut;
- 2) päringu või kande tegemise kuupäev ja kellaaeg;
- 3) päringu eesmärk;
- 4) toimingute ja andmete liik.

Kuna andmekogu andmed on juurdepääsupiiranguga ning tunnistatud asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks, on juurdepääs neile ette nähtud üksnes vastutava töötleja ametnikel ja töötajatel, kellel on neid vaja teenistus- ja tööülesannete täitmiseks, ning järelevalveasutusel neile seadusega pandud ülesannete täitmiseks. Seetõttu on andmekogu kasutamise õiguspärasuse kontrollimiseks ja võimalike rikkumiste tuvastamiseks vaja säilitada lõikes 1 toodud andmed logiandmetena.

Vastavalt **lõikele 2** säilitatakse nimetatud logiandmeid kümme aastat pärast päringu või kande tegemist.

Eelnõu §-33 määratakse, et järelevalvet andmekogu pidamise üle teostatakse isikuandmete kaitse seaduse ning avaliku teabe seadusele vastavalt. Võrreldes kehtiva määrusega regulatsioonis muudatusi ei tehta.

Eelnõu §-s 34 nähakse ette andmekogu arendus- ja hoolustööde ning pidamise rahastamine riigieelarvest. Võrreldes kehtiva määrusega regulatsioonis muudatusi ei tehta.

Eelnõu §-s 31 sätestatakse andmekogu likvideerimise alused. Võrreldes kehtiva määrusega regulatsioonis muudatusi ei tehta.

Eelnõu §-s 34 määratakse andmekogu rahastamine

Andmekogu hooldus- ja arendustöid ning pidamist rahastatakse riigieelarvest vastutavale ning volitatud töötlejale selleks eraldatud rahalistest vahenditest.

Täiendavalt kaetakse rahvusvahelise kaitse valdkonna infosüsteemide arendamise ja ülalpidamise kulud EL Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondist ja taustakontrolli andmete osas EL Piirihalduse - ja viisapoliitika fondist.

Eelnõu §-s 35 sätestatakse andmekogu likvideerimise kord.

Võrreldes kehtiva määrusega muudatusi ei tehta. Andmekogu likvideerimise otsustab Vabariigi Valitsus valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul. Andmekogu likvideeritakse kooskõlas arhiiviseaduses ja avaliku teabe seaduses sätestatud nõuetega.

Eelnõu 9. peatükis nähakse ette määruse jõustumine. Määrus jõustub 12. juunil 2026. aastal, kuna siis jõustub ka eelnõuga seotud välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus ja alustatakse Euroopa Liidu ühise rahvusvahelise kaitse süsteemi õigustiku rakendamisega.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga ei võeta kasutusele uusi termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on seotud Euroopa Liidu õigusega. Eelnõus on arvestatud Euroopa Liidu õigusega ning viidud Eesti siseriiklik õigus sellega vastavusse. Eelnõu on seotud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1347, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule, millega muudetakse nõukogu direktiivi 2003/109/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2011/95/EL (ELT L, 2024/1347, 22.05.2024) (edaspidi *määrus 2024/1347/EL (kvalifikatsioonitingimuste kohta)*);
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1348, millega luuakse rahvusvahelise kaitse ühine menetlus liidus ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv

- 2013/32/EL (ELT L, 2024/1348, 22.05.2024) (edaspidi *määrus 2024/1348/EL (menetluse kohta)*);
- 3) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1349, millega kehtestatakse piiril toimuv tagasisaatmismenetlus ja muudetakse määrust (EL) 2021/1148 (ELT L, 2024/1349, 22.5.2024) (edaspidi *määrus 2024/1349/EL (tagasisaatmise piirimenetluse kohta)*);
 - 4) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1350, millega luuakse liidu ümberasustamise ja humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmise raamistik ning muudetakse määrust (EL) 2021/1147 (ELT L, 2024/1350, 22.05.2024) (edaspidi *määrus 2024/1350/EL (ümberasustamise kohta)*);
 - 5) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1351, mis käsitleb varjupaiga- ja rändehaldust ning millega muudetakse määruseid (EL) 2021/1147 ja (EL) 2021/1060 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 604/2013 (ELT L 2024/1351, 22.05.2024) (edaspidi *määrus 2024/1351/EL (rändehalduse kohta)*);
 - 6) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1356, millega kehtestatakse kolmanda riigi kodanike taustakontroll välispiiridel ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 767/2008, (EL) 2017/2226, (EL) 2018/1240 ja (EL) 2019/817 (ELT L, 2024/1356, 22.05.2024) (edaspidi *määrus 2024/1356/EL (taustakontrolli kohta)*);
 - 7) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1358, millega luuakse biomeetriliste andmete võrdlemise Eurodac-süsteem, et kohaldada tulemuslikult määruseid (EL) 2024/1351 ja (EL) 2024/1350 ja nõukogu direktiivi 2001/55/EÜ ning tuvastada ebaseaduslikult riigis viibivad kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud, ning mis käsitleb liikmesriikide õiguskaitseasutuste ja Europol'i päringuid andmete võrdlemiseks Eurodac-süsteemi andmetega õiguskaitse eesmärgil ning millega muudetakse määruseid (EL) 2018/1240 ja (EL) 2019/818 ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 603/2013 (ELT L, 2024/1358, 22.05.2024) (edaspidi *määrus 2024/1358/EL (Eurodac-süsteemi kohta)*);
 - 8) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1359, mis käsitleb kriisi ja vääramatu jõuga seotud olukordi rände- ja varjupaigaküsimuste valdkonnas ning millega muudetakse määrust (EL) 2021/1147 (ELT L, 2024/1359, 22.05.2024) (edaspidi *määrus 2024/1359/EL (kriisihalduse kohta)*);
 - 9) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2303, mis käsitleb EL-i Varjupaigaametit ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 439/2010 (ELT L 468, 30.12.2021, lk 1–54) (edaspidi *määrus 2021/2303/EL (EL-i Varjupaigaameti kohta)*);
 - 10) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2024/1346, millega sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded (ELT L, 2024/1346, 22.05.2024) (edaspidi *direktiiv 2024/1346/EL (vastuvõtutingimuste kohta)*) (edaspidi koos *Euroopa ühise varjupaigasüsteemi õigusaktid*).

Eelnõu koostamisel on arvestatud isikuandmete töötlemise põhimõtteid, mis on kooskõlas isikuandmete kaitse üldmäärusega.

6. Määruse mõjud

Arendustööde tulemusena tagatakse Euroopa Liidu ühise rahvusvahelise kaitse süsteemi õigusaktide täitmine. Eelkõige muutuvad arenduste tulemusel rahvusvahelise kaitse menetlused kiiremaks, menetlustähtaegade andmebaasipõhine haldamine väldib toimingute kuhjumist ja

menetlustähtaegadest mitte kinni pidamist. Täiendavalt arendatakse ajutise kaitse direktiivi rakendamise käigus saadud kogemuse pinnalt andmekogu kasutaja funktsionaalsusi. Samuti on võtmetähtsusega arenduseks menetluste prioriseerimine, et tõsta menetluste tõhusust eelkõige ootamatult suure arvu samaaegase sisserändajate taotluste esitamise olukorras.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Muudatustega kaasnevad mõjud isikuandmete töötlemisele, täpsemalt andmekoosseisule ja andmete säilitamise tähtajale. Mõjusid on detailselt hinnatud välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse seletuskirja punktis 6.5.

Muudatusega ei kaasne olulist mõju isikuandmete töötlemisele. Muudatusel on positiivne mõju, sest need aitavad tagada välismaalaste õiguste tõhusa kaitse.

7. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Muudatuste rakendamine toob kaasa:

- 1) infosüsteemide arendamise ja haldamise kulud ning
- 2) koolitus- ja teavitustegevuse kulud.

Muudatuste rakendamine eeldab infotehnoloogilisi arendustöid. PPA tellimuse kohaselt teeb SMIT arendustöid RAKS-i õigusaktidega vastavusse viimiseks. Arendustöödega kaasnevad kulud 7 220 282,36 eurot, mida rahastatakse EL Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondist ja EL Piirihalduse - ja viisapoliitika fondist (edaspidi BMVI) ning kaasrahastatakse Siseministeeriumi haldusala eelarvest.

Rahvusvahelise kaitse valdkonna infosüsteemi RAKS järjepidevaks arendamiseks, parimate lahenduste väljatöötamiseks ning töösse rakendamiseks on perioodiks 01.01.2023–31.12.2029 planeeritud 2 370 827,20 eurot, millest moodustab 1 778 120,40 AMIF rahastus ja kaasrahastus 592 706,80 eurot Siseministeeriumi haldusala eelarvest.

Varjupaiga valdkonna IT-arenduste ülalpidamiskulud on perioodiks 01.01.2023–31.12.2029 planeeritud 309 455,16 eurot, millest AMIF rahastuse toel kaetakse 232 091 eurot. Kaasfinantseering 37 77 363,79 eurot kaetakse Siseministeeriumi haldusala eelarvest.

Infovahetuse tõhustamiseks taustakontrolli ja piirimenetluse ajal on perioodiks 1.10.2025–31.12.2029 planeeritud 4 540 000,00 eurot EL Piirihalduse - ja viisapoliitika fondi (edaspidi BMVI) erimeetme rahastusest, mis sisaldab kaasfinantseeringut Siseministeeriumi haldusala eelarvest.

Euroopa Liidu ühise rahvusvahelise kaitse süsteemi õigusaktide rakendamise, VRKS-i ja RAKS põhimääruse jõustumiseks valmivad 12.06.2026. aastal järgmised RAKS arendused:

1. uued rahvusvahelise kaitse ja elamisloa andmise ja sellest keeldumise otsuste aluste kasutamine;
2. taustakontrolli andmete töötlemise võimekus;
3. vastuvõtu erivajaduse ja menetlusliku eritagatise hinnangu andmete töötlemise võimekus;

4. võimekus eristada ümberpaigutamise ja -asustamise mehhanismi kaudu vastu võetud välismaalaste taotluste menetlusi tavapäraest rahvusvahelise kaitse taotluste menetlustest Eurodac-süsteemi kategooriate kaupa;
5. võimalus eristada kiirendatud menetlusi ja piirimenetlusi võrreldes tavapärase rahvusvahelise kaitse menetlusega;
6. võimekus edastada andmeid Eurodac-süsteemi;

Perioodil 01.07.2026–31.12.2029 valmivad järgmised RAKS arendused:

1. rahvusvahelise kaitse saaja perekonnaliikmete elamisloa taotluse menetluse terviklahendus;
2. vastutava liikmesriigi määramise menetluse terviklahendus sh DublinEx vormide genereerimine tähtajaga 31.12.2028. Sellele eelneval perioodil kasutatakse eu-LISA tehnilist lahendust;
3. Isiklike vestluste audiosalvestiste töötlemise võimekus;
4. Elektroonilise kohtutega suhtlemise keskkonnaga E-toimik liidestamine 2028 – 2029. aasta jooksul;
5. Kohanemise andmekogu KOPA liidestamine 2028 – 2029. aasta jooksul;
6. Ümberpaigutamise menetluse loomine 2028 – 2029. aasta jooksul;
7. Menetluste prioriseerimise võimekus;
8. Lapse parimate huvide hindamiseks vajalike andmete töötlemise võimekus
9. Juhtumite haldamise süsteemi loomine tähtajaga 2028. aasta, sealhulgas menetleja töölaua loomine, menetlustähtaegade arvestamine ja kuvamine, menetluste järjestamine prioriteetsuse järgi funktsionaalsus
10. Arhiveerimine ja andmete kustutamine
11. Rahvusvahelise kaitse saaja ning tema perekonnaliikme elamisloa andmete RAKS-s töötlemine

Otsest mõõdetavat rahalist tulu muudatuste rakendamisega ei kaasne. Menetluskeskkonna kaasajastamine tagab paindlikkuse, mis võimaldab tulevikus rakendada selles tõhusamalt erinevaid muudatusi. Seeläbi hoitakse kokku ka arenduskulusid.

8. Määruse jõustumine

Määrus jõustub **12. juunil 2026. aastal**. Jõustumisaeg on seotud Euroopa Liidu ühise rahvusvahelise kaitse süsteemi õigustiku rakendamisega ja välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse jõustumisega.

9. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Justiits- ja Digiministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Andmekaitse Inspektsioonile, Kaitsepolitseiametile, PPA-le ja SMIT-ile.